

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 6 MAART 1918

No. 114

INHOUD		Blz.
HET ENGELSCH BANKWEZEN		197
De Zeehaven te Delfzijl II door <i>U. G. Schilthuis</i>		199
De Rubbermarkt in 1917		201
Index-cijfers		202
Zwitserse Steenkool		203
AANTEKENINGEN:		
Amerikaansche bankstaten		203
De Handelspolitiek van Zuid-Afrika		204
De Oorlogsconjunctuur en advertenties		204
INGEZONDEN STUKKEN:		
Het Bruinkoolwetje door <i>H. van Groenendael</i>		205
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN		206
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED		206
MAANDCIJFERS:		
Emissies		207
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen ..		207
Nederlandsche Handelsstatistiek		208
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	210—219	
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen.	Goederenhandel.	
Bankstaten.	Verkeerswezen.	

**INSTITUUT
VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**
Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*
WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN
Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,—
per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het
weekblad gratis.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abon-
nement volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

4 MAART 1918.

Ook wederom deze berichtswEEK bleef de toestand van de geldmarkt vrijwel de zelfde. In verband met de maandswisseling was er iets meer vraag naar geld, zoodat de prolongatiekoers eenige malen 4½ pOt. noteerde, maar in de rente van particulier disconto kwam geen verandering en voor 3 tot 3¼ pCt. was tot dit doel regelmatig geld voorhanden.

* * *

De wisselmarkt opende weder buitengewoon flauw, aanvankelijk vooral voor de Ententewissels, maar in het verdere verloop van de week waren ook Marken en Kronen sterk aangeboden. De daling voor Londen en New York, die de vorige week reeds 2 pCt. bedroeg, nam nog sterkere afmeting aan, zoodat in twee dagen wederom 2 pCt. verloren ging en de koersen

ongeveer op het laagste punt van den oorlog 10.41 en 2.18 kwamen. Daarna trad voor deze wissels eenige verbetering in, het slot bleef echter voor alle wissels zeer flauw.

HET ENGELSCH BANKWEZEN.

Is het Engelsche bankwezen wel in alle opzichten op de hoogte van zijn tijd? Aldus de vraag, die ook reeds voor den oorlog door velen werd gesteld.

Zij, die deze vraag niet in alle deelen bevestigend beantwoordden, wezen voornamelijk op twee in hun oog zwakke zijden, 1°, de organisatie der Bank of England en 2°, het feit, dat door de bestaande joint stock banks het liquide kapitaal van het Engelsche volk voor het overgrote deel uitsluitend aan de Londensche wisselmarkt en de effectenbeurs ten goede kwam.

Beide vragen zijn ook gedurende den oorlog herhaaldelijk en met klem naar voren gebracht.

Het vraagstuk van de organisatie der Engelsche bank, o.a. reeds ten vorigen jare door de Associatie der Kamers van Koophandel aan de orde gesteld, is thans door de belangrijke rede, welke Sir Edward Holden, de president der London City & Midland Bank enkele weken geleden op de jaarvergadering der bank gehouden heeft, weder in het centrum der belangstelling geplaatst.

Sir Edward's betoog was in enkele woorden als volgt. Hij begon met een uiteenzetting van de organisatie der Reichsbank en van het Fed. Res. stelsel en toonde aan, hoe de in beide gevallen bestaande elasticiteit in deze tijden haar nuttige zijde had gehad. In Duitschland was hierdoor en door de instelling der Darlehenskassen een moratorium voorkomen, in Amerika hadden de Federal Reserve Banks, niet-tegenstaande hun kort bestaan, bij de uitgifte der Liberty loans diensten verricht, die men in Engeland tevergeefs van de Bank of England zou hebben gevraagd. Sir Edward, die intusschen niet naliet een scherp licht te doen schijnen op de ontzaglijke toename van biljetten der Darlehenskassenscheine vooral in de tweede helft der tot dusver doorleefde oorlogsperiode, gaf als zijn meening te kennen, dat, ware der Engelsche bank indertijd bij de Peel-act van 1844 een weinig meer elasticiteit gegund, zowol het moratorium uit de eerste dagen van den oorlog als verschillende moeilijkheden van financiering in later dagen te vermijden waren geweest. Sir Edward eindigde met het uitspreken van den wensch, dat een comité van een zestal ervaren bankiers zou worden benoemd teneinde de vraag in den breede onder het oog te zien.

De beschouwingen, die Sir Edward Holden geregeld op de aandeelhoudersvergadering der machtigste onder de joint stock banks ten beste geeft, plegen steeds in hooge mate de aandacht te trekken. Dat zulks ditmaal in het bijzonder het geval is geweest, laat zich met het oog op het aan de orde gesteld vraagpunt gemakkelijk verklaren. Intusschen, ten opzichte van de remedies, die zouden moeten worden aange-

bracht, bleef Sir Edward zich in vrij vage termen uitdrukken. En juist hier zou men klaarheid hebben gewenscht. Immers terwijl de Peel-act aan den eenen kant de biljetten-emissie boven een vast regeeringscrediet slechts tegen volledige gouddekking toelaat en dus inderdaad in dit opzicht de regeling volslagen inelastisch heeft gemaakt, bevat diezelfde wet in afwijking van de meeste andere bankwetten, waaronder ook de Federal Reserve Act, geen enkele bepaling ten opzichte van de dekking van deposito's en verdere opeischbare schuld, voor zoover deze niet den vorm van bankbiljetten heeft aangenomen. Tegenover starheid aan den eenen kant dus volledige vrijheid aan den anderen, een vrijheid, die voortdurend meer beteekenis kreeg, naar gelang met de joint stock banks het chèqueverkeer in omvang toenam en ten slotte zelfs aan de biljetten der Bank of England voor het dagelijksch betalingsverkeer vrijwel alle beteekenis ontnam. Overneming van het door Sir Edward ten voorbeeld gestelde stelsel zou dus op het stuk der bankbiljetten grooter elasticiteit brengen en bij plotselinge hevige goudonttrekkingen, als in de eerste oorlogsdagen, het op zij zetten der wet misschien onnoodig maken. Op een ander wel zoo belangrijk deel van het bedrijf der bank zouden evenwel nieuwe banden worden aangelegd, daargelaten nog, dat een vergroting van den goudvoorraad voor het bereiken van een naar continentale begrippen voldoende dekkingspercentage vermoedelijk noodig zou blijken.

Nog op een ander punt wees Sir Edward in dit verband. In den oorlog is ook in de biljettencirculatie der Bank of England weder een stijging gekomen. In 1913 circuleerde £ 29 miljoen, in 1916 39 miljoen, thans 46 miljoen. Deze toeneming schrijft Sir Edward toe aan een nieuwe vraag naar bankpapier, opgekomen onder de abnormale omstandigheden van het heden, een vraag die weliswaar in de eerste plaats tot uiting komt ten opzichte van de nieuwe currency notes van 1 en ½ pond sterling, doch zich ook tot het grootere papier uitstrekt. En zelfs meent hij, dat thans de vraag naar dit papier in werkelijkheid nog belangrijker is en dat de circulatie dus, ware de beperking der Peel-act niet aanwezig, zich nog belangrijker verder zou kunnen uitbreiden. Is dit zoo, dan is zulks inderdaad een bezwaar van beteekenis tegen de bestaande regeling, van welke regeling trouwens niemand de gekunsteldheid en zwakheid ontkennen zal. Een blijvende verhooging der biljettencirculatie zou voor de Engelsche bank stellig een voordeel zijn en haar positie op de geldmarkt, die wel eenigen steun kan gebruiken, belangrijk kunnen versterken. Echter zou dit alleen kunnen worden bereikt ten koste van de algemeene toepasselijkheid van het chèquestelsel, iets, wat zij, die in dit laatste een hooger organisatievorm van het betalingsverkeer zien, terecht een te hoogen prijs zouden achten.

Niet ten onrechte is dan ook reeds dadelijk tegen Holden's beschouwingen de opmerking gemaakt, dat ten slotte bij dit alles niet in de eerste plaats de technische eigenaardigheden der Peel-act, waarvoor de praktijk tot dusver telkens wel een oplossing heeft weten te vinden, beslissend zijn, maar veel meer de bestaande relatieve verhoudingen tusschen de positie der centrale bank en die der groote particuliere bankinstellingen. Vloeit door een veranderd betalingsstelsel de groote massa van de liquide kasmiddelen van het Engelsche volk niet meer naar de centrale bank doch naar de gezamenlijke joint stock banks, dan behooren deze ook zelf in de eerste plaats de schokken, die zich in het betalingsverkeer mochten voordoen, op te vangen en kunnen zij niet van de centrale bank eischen, wat in landen, waar het bankbiljet voornamelijk de voornaamste betalingsvorm is, van zelf op de schouders der dan zooveel krachtiger circulatiebank neerkomt.

Dit alles neemt natuurlijk niet weg, dat ook de technische herziening van de Peel-act een vraagstuk blijft, dat de belangstelling ten volle waard is, mits de verwachtingen van het resultaat niet hooger zijn dan

deze bij een technische herziening mogen wezen. Tegenover de door Sir Edward gewenschte commissie van bankiers wordt voorts de aandacht gevestigd op het enkele weken tevoren ingesteld Currency Committee, dat ook de hier besproken vragen niet geheel zal kunnen voorbijgaan. De joint stock banks zijn echter in deze commissie slechts in geringe mate vertegenwoordigd.

Het tweede in den aanhef dezes genoemde punt, de eenzijdige bestemming van de aan de joint stock banks toevertrouwde gelden, blijft eveneens nog voortdurend aan de orde. Ter gelegenheid van de oprichting der British Trade Bank is dit vraagstuk in deze kolommen — 1916, blz. 621 — uitvoerig besproken, zoodat hiervan thans kan worden afgezien. Wijziging van het tot dusver aanvaarde beginsel is blijkens verschillende uitlatingen van de leiders der joint stock banks thans zoomin als in 1916 te wachten. Ook in de toekomst zullen dus de gelden der joint stock banks, voor zoover niet tijdelijk in regeerings-oorlogspapier belegd, in hoofdzaak worden benut voor het disconteerden op de Londensche wisselmarkt en het geven van voorschot op onderpand van effecten. Ontkend wordt niet, dat dit disconteerden van in Londen gedomicileerd wisselmateriaal voor een niet onbelangrijk deel neerkomt op een credietverleening aan niet-Engelschen, terwijl aan den anderen kant de Engelsche industrie en export-handel van dezen vorm van credietverleening weinig of geen nut trekken. Echter blijven de joint stock banks zich ook thans zonder uitzondering op het standpunt stellen, dat banken, die een zoo belangrijke rol in het betalingsverkeer vervullen en voor zoo ontzaglijke bedragen de liquide kasmiddelen van het gansche volk in hun hoede hebben genomen, hun gelden slechts op de meest soliede wijze mogen beleggen, als hoedanig in hun oog slechts de genoemde wijzen van credietverleening en in ieder geval niet het verleen van industriële credieten en de financiering van den export naar den vreemde kunnen gelden.

De juistheid dezer redeneering behoeft thans niet te worden onderzocht, en evenmin of niet andere omstandigheden, waaronder wellicht een al te zeer vasthouden aan wat vanouds gold mede een rol spelen. Het feit is daar en in dit feit vindt de oprichting der British Trade Bank, waaraan zoeven reeds herinnerd werd, voor een groot deel haar verklaring.

Naast de Trade Bank wordt thans, naar enkele weken geleden bekend werd, de oprichting van een groote organisatie voor het verleen van speciaal industriële credieten overwogen, welke organisatie onder den naam van „Imperial Bank of Industry” in het gansche Britsche rijk haar arbeidsveld zal vinden. Volgens de berichten is het de bedoeling een kapitaal bijeen te brengen van niet minder dan £ 50 miljoen, waarvan de eene helft in Engeland zal gevonden worden, £ 6 miljoen in Canada en Australië ieder en de rest in de verdere Engelsche koloniën en bezittingen. Over het algemeen hebben de gezaghebbende kringen te Londen tegenover het plan, dat inderdaad blijkens het noodig geacht kapitaal wel van zeer breeden opzet is, in hoofdzaak een afwachtende houding aangenomen. Daar staat evenwel tegenover, dat een groot aantal mannen van beteekenis in alle deelen des rijks, waaronder de premiers van Australië, Nieuw-Zeeland en Newfoundland hun steun hebben toegezegd, zoodat het plan in ieder geval niet zonder meer bij de vele in deze jaren te berde gebrachte en weer vergeten projecten kan worden ingedeeld. Men zal thans moeten afwachten, of en zoo ja in welken vorm de plannen tot uitvoer zullen worden gebracht.

Ten slotte mag in eene bespreking van het Engelsche bankwezen de nieuwe belangrijke voortgang, die het concentratieproces onder de groote Londensche joint stock banks in de laatste weken heeft gemaakt, niet onvermeld blijven, ook al werden in het jongste effectenbeursoverzicht in dit blad reeds enkele woorden aan het verschijnsel gewijd.

Het getal der Londensche joint stock banks bedroeg op 31 December, j.l. 12, welke banken als volgt naar orde hunner depositobedragen waren te rangschikken.

In £	Rek.-cour. en deposito's	Kas-voorraden	Disconto's en andere uitgestelde gelden
London, City & Midland	220.551.768	44.110.354	147.212.450
Lloyds	174.068.047	34.684.836	108.559.960
London, County & Westm.	142.267.949	25.197.730	92.072.880
Barclays	129.067.902	24.526.865	82.462.264
National Provincial	112.597.469	17.294.994	57.357.903
Parr's	68.631.321	12.713.526	44.201.119
Union of Lond. & Smith's	62.818.388	13.542.447	38.957.769
Capital & Counties	58.646.454	12.174.497	32.819.866
London Joint Stock	57.979.280	11.087.649	37.499.074
Lond. & South-Western	38.664.148	7.648.035	27.043.755
London & Provincial	35.961.878	7.438.394	24.710.109
Glyn Mills	24.781.965	4.650.405	14.030.910

In de eerste weken van Januari werden nu achtereenvolgens niet minder dan vier fusies bekend gemaakt tusschen telkens twee der bovengenoemde twaalf banken en wel: *a.* de London & South-Western en de London & Provincial bank, *b.* de National Provincial en de Union of London & Smith's bank, *c.* de London County & Westminster en Parr's bank en *d.* de London City & Midland en de London Joint Stock bank.

Gevolg dezer fusies is, dat de boven gegeven rangorde een belangrijke wijziging ondergaat. Bovenaan blijft de London Joint City & Midland, gelijk de bank thans zal heeten, met een totaal aan deposito's van ruim £ 278 millioen. Dan volgt de onder *c.* genoemde combinatie met £ 210 millioen, terwijl ook de combinatie van de National Provincial en de Union of London & Smith'sbank met £ 175 millioen in rangorde Lloyds bank, die tot dusver de tweede plaats innam, teboven gaat.

Dat deze fusies in Engeland de algemeene belangstelling tot zich hebben getrokken, is niet te verwonderen. Nog in 1913 overtrof bij geen enkele bank het totaal der deposito's en rekening-courant-saldi de £ 100 millioen. Sedertdien is echter de oorlog gekomen, die reeds op zichzelf de financiële macht der groote joint stock banks dermate is komen versterken, welk proces thans door de fusies nog wordt versneld, terwijl tegelijkertijd het kleiner aantal aan de positie van ieder der banken in toenemende mate in eigen kring een monopolistisch karakter geeft. Toen dan ook de derde der achtereenvolgende fusies bekend werd, heeft de kanselier der schatkist, Bonar Law in het Lagerhuis medegedeeld, dat hij in overleg met den President van den Board of Trade voornemens was een commissie te benoemen van bankiers, kooplieden en industriëelen, teneinde de vraag onder de oogen te zien, in hoeverre het algemeen belang bij de toenemende concentratie in het Engelsche bankwezen is betrokken en welk standpunt de regeering tegenover het verschijnsel behoort in te nemen.

Waar de concentratie op bankgebied waarlijk niet uitsluitend een Engelsch verschijnsel is en waar ook buiten Engeland dit proces door den oorlog belangrijk is versneld geworden, zal het door de commissie uit te brengen rapport niet nalaten in ruimen kring de aandacht te trekken.

B.

DE ZEEHAVEN TE DELFZIJL.

(Haar economische beteekenis.)

In het vorig nummer schreven wij over den technischen toestand van de haven Delfzijl, wij zetten onze beschouwing thans voort met eene bespreking harer economische beteekenis.

Bij het begin van den oorlog werd de vaart op de Noord- en Oostzee stilgelegd. Het gevolg daarvan was, dat in de tweede helft van 1914 en de eerste helft van 1915 de aanvoer van hout te Delfzijl, die in hoofdzaak geschiedt door Deutsche en Zweedsche stoombooten, ophield. Daar ook de kolenaanvoer had opgehouden, had gedurende een geheel jaar de sloop-

vaartbeweging te Delfzijl niets te beteekenen en stonden de verdiensten der havenarbeiders stil. De gemeente Delfzijl had te voorzien in hun onderhoud. Na den eersten Juli 1915 is daarin eene groote verandering gekomen. Gedurende de tweede helft van dat jaar nam de aanvoer van hout zoo groote afmetingen aan, dat in dien tijd het recordercijfer van 41.072 standaard aan gezaagd hout bereikt werd en 108 stoomschepen en 28 zeilschepen, tezamen metende 320.695 M.³ in 1915 in de haven binnen kwamen.

Daar de weg over zee van Zweden naar Harlingen, Zaandam, Amsterdam en Rotterdam voor Deutsche stoomschepen, in verband met Engelsche torpedo's te gevaarlijk is om de reis te wagen, en Delfzijl bijna als het ware „binnendoor” te bereiken is, ontstond een levendige import, vooral van gezaagd hout, op Delfzijl, niet alleen voor rekening van den Noord-Nederlandschen houthandel, maar van dien in geheel Nederland, tot Middelburg toe. In 1916 werd de aanvoer van gezaagd hout in de maand Mei hervat. Behalve Deutsche en Zweedsche, namen daaraan ook Nederlandsche en Oostenrijksche stoom- en zeilschepen deel. Hij werd voortgezet tot Augustus. In Juni en Juli lagen te Delfzijl op sommige dagen elf tot vijftien stoombooten en nog enkele zeilschepen, alle met hout, te lossen in de haven. Belemmeringen, door de Deutsche regeering aan de houtvaart op neutrale havens met Deutsche schepen in den weg gelegd, deden den aanvoer in Delfzijl in Augustus 1916 verminderen. Tot November was deze van weinig belang, doch gedurende de maanden November en December kwamen nog een aantal Deutsche booten met hout binnen, nadat de Deutsche regeering hare voor-schriften omtrent de houtvaart had gewijzigd. Zoo steeg het aantal ingevoerde standaard gezaagd hout in 1916 tot 48.254. Het geheele aantal binnengekomen stoomschepen bedroeg 110, dat der zeilschepen 28, te zamen metende 351.497 M.³, waarvan 2 stoomschepen beladen waren met cellulose.

Tusschen 1 Juli 1915 en einde December 1916 verkeerde het havenbedrijf in Delfzijl dus in zeer gunstigen toestand en werd, zoowel door werkgevers als door werknemers goed geld verdiend. Sinds eene reeks van jaren wordt in Delfzijl de havenarbeid niet geregeld door de werkgevers, maar, soms met hunne instemming, soms met lijdelijk verzet hunnerzijds, in het wezen der zaak door de in eene vereeniging georganiseerde havenarbeiders. Sedert het provinciaal bestuur de exploitatie der haven heeft ter hand genomen, heeft het er naar gestreefd ook den havenarbeid te regelen, en een einde te zien gemaakt aan de vele misstanden, die van den bestaanden toestand het gevolg waren. Veel medewerking heeft het daarbij van geene der beide partijen ondervonden.

In overleg met den provincialen havenmeester hebben de cargadoors te Delfzijl, te zamen met de Vereeniging van houthandelaren in de provincie Groningen, in het begin van 1917 eene stuwadoors-maatschappij opgericht, die zich, onder leiding van eenen huns inziens bekwamen stuwadoor, zou belasten met de regeling van allen havenarbeid. De loonen, werktijden en de verdeling der werkploegen werden geregeld en de havenarbeiders maakten aanvankelijk geen bezwaar, zelfs werd het loon in overleg met hen vastgesteld. Toen in April de eerste stoombooten met gezaagd hout in de haven aankwamen, werd het werk op de voorwaarden der stuwadoors-maatschappij aangevat, maar nauwelijks was de eerste boot gelost, of de havenarbeiders weigerden op de nieuwe voorwaarden te werken, doch wenschten zelf weder de leiding te nemen van het havenbedrijf en hunne voorwaarden aan de cargadoors voor te schrijven. Dezen waren daarvan niet gediend, wilden wel een deel van de gestelde eischen, doch niet alle toegeven en zoo ontstond een staking, die geduurd heeft van 30 April tot 12 Juni. Gedurende dien tijd werden de houtbooten slechts zeer langzaam, met eigen equipage, enkele werkwillige havenarbeiders, of door middel van de stoomkranen op de kade, gelost. Daar aanvoer van

hout in andere Nederlandsche havens practisch onuitvoerbaar is, was er een landsbelang mede gemoeid, dat de aanvoer in de haven van Delfzijl niet tengevolge van eene staking, door geschillen tusschen cargadoors en havenarbeiders, werd verhinderd. Daarom besloot de regeering aan Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen te verzoeken, naast beheer en exploitatie van de haven ook de regeling en het beheer van den stuwadoorsarbeid in de haven op zich te nemen. De directeur-generaal van den arbeid ontwierp, in overleg met Gedeputeerde Staten, eene loonregeling, terwijl de arbeidsregeling namens Gedeputeerden door de havencommissie — waarvan in het eerste artikel op pag. 180 sprake was — zou geschieden. 11 Juni hebben zich de havenarbeiders bij die loon- en werkregeling neergelegd en 12 Juni den arbeid hervat. Er lagen toen 13 booten in de haven om gelost te worden en nog 3 op de reede te wachten op beschikbare ruimte in de haven. De nieuwe regeling verzekert den havenarbeiders een goed loon en eene doelmatige verdeeling van den arbeid. Sedert 12 Juni heeft het in de haven nooit aan werk ontbroken.

Niettegenstaande in de eerste vijf maanden de scheepvaartbeweging bijna geheel stil stond, bedroeg het totaal aantal schepen, dat de haven in 1917 bezocht, 208 stoomschepen en 19 zeilschepen, te zamen metende 629.100 M.³. Van deze schepen waren 171 stoomschepen en 12 zeilschepen beladen met gezaagd hout, juffers en balken van de Oostzee, 2 stoomschepen en 1 zeilschip met cellulose, 6 stoomschepen met lucifers. Dertig ledige stoomschepen kwamen in de haven om er kolen of cokes te laden, terwijl van de schepen, die met ladingen binnenkwamen, 25 stoomschepen en 4 zeilschepen met eene lading kolen of cokes vertrokken. De totale hoeveelheid verscheepte steenkolen bedroeg 65.007, die der cokes 14.314 ton. Evenmin als in het laatst van 1914, in 1915 of 1916 kwamen ook in 1917 in Delfzijl schepen binnen uit Engeland of in het algemeen uit andere dan Scandinavische of Deutsche havens.

De uitvoer, behalve van steenkolen en cokes, lag geheel stil. Het scheepvaartverkeer bepaalde zich tot den invoer van hout en den uitvoer van kolen en cokes, welke beide in 1917 voor Delfzijl ongekende verhoudingen aannamen. Op een dergelijk verkeer, is de haven in haren tegenwoordigen staat niet ingericht. Zoowel de havenruimte als de hulpmiddelen zijn daarvoor onvoldoende. Toch is in het begin van 1918 de uitvoer van steenkolen en cokes nog aanmerkelijk vermeerderd. Tot einde Februari bereikte deze reeds het totaal van bijna 75.000 ton. Sedert de hervatting der werkzaamheden in Juni, heeft de haven voortdurend vol schepen gelegen, soms tot een getal van 28 zeeschepen tegelijk, terwijl een deel der zeeschepen op de reede geankerd was, zelfs tot een totaal van 24 stuks. Door hooge heffingen ten bate van de Provincie werden de in de haven liggende schepen niet bezwaard. Het havengeld dat geheven wordt, is, vergeleken bij dat in andere havens, belachelijk laag, daar het slechts éénmaal in 28 dagen behoeft te worden betaald. De grootste diepgang van binnenkomende schepen was 67, van uitgaande schepen 73 d.M. De ontlossing werd herhaaldelijk vertraagd door een onvoldoend aantal beschikbare binnenschepen en door moeilijkheden, veroorzaakt door binnenschippers, die van de gelegenheid misbruik maakten, door het stellen van eischen, die niet konden worden ingewilligd en bij herhaling de tusschenkomst van de Afdeling Vervoer van Crisiszaken in Den Haag noodig maakten. De havenarbeiders hebben aan een geregelden gang van het werk geene ernstige moeilijkheden in den weg gelegd. Wel werd deze herhaaldelijk zeer belemmerd door het onvoldoend aantal beschikbare spoorwagens, vooral gedurende den tijd, dat de scheepvaart door het ijs gesloten was.

De in 1917 opgedane ervaring heeft geleerd, dat eene uitbreiding der beschikbare havenruimte, en van voor den opslag geschikte terreinen, en eene betere

uitrusting der haven een vereischte zijn. Zullen deze echter tot hun recht komen, dan zal daarmee moeten samengaan een voldoende aantal lichterscheepen, opdat de lossing der zeeschepen geen ernstige vertraging ondervinde van onvoldoende aanwezigheid dier vaartuigen. Terwijl de havenarbeiders vóór den oorlog een ongeregeld dagloon verdienden van gemiddeld f 3,30 per dag, van tien werkuren, is hun, door de door den directeur-generaal van den arbeid ontworpen en door Gedeputeerde Staten van Groningen goedgekeurde arbeidsregeling, een minimum dagloon voor het lossen van gezaagd hout gewaarborgd van f 5,50. Voor het lossen van meer dan 70 standaard hout per ploeg van 12 man wordt acht cents per man en per standaard extra betaald. Steenkolen worden geladen naar een tarief van 45 cents per ton, terwijl voor cokes een daggeld wordt betaald van f 7 per man. Voor andere artikelen zijn evenredige loonen vastgesteld, terwijl nachtarbeid voor het laden van steenkolen en cokes het loon met vijftig procent verhoogt.

Belanghebbenden hebben beweerd, dat tengevolge van deze aanmerkelijke verhooging der loonen, die naar zij meenen ver uitsteken boven die, welke in andere Nederlandsche zeehavens voor hetzelfde werk worden betaald, de ontlossing en verwerking van hout in de haven van Delfzijl onevenredig kostbaar geworden is. Deze klacht mist elken redelijken grond. De thans in Delfzijl betaald wordende loonen zijn aanmerkelijk hooger dan die, welke vóór den oorlog werden betaald, hetgeen zij met alle werkloonen voor lossen arbeid gemeen hebben. Verdere vergelijking kan men echter niet maken. Dat in Harlingen, Zaandam, Amsterdam of Rotterdam niet even hooge loonen gedurende dezen crisistijd zouden worden betaald, wanneer daar even overvloedige aanvoer van hout plaats zou vinden, laat zich niet denken. Wil men echter Delfzijl met die havens vergelijken, dan komt aan de lossing te Delfzijl de betrekkelijk lagere zeevracht ten goede.

De vracht van hout van het Sundsvall-district in Zweden naar Delfzijl bedroeg in 1917 gemiddeld f 80 per standaard, van meer noordelijk gelegen havens in verhouding iets meer, van zuidelijker havens iets minder. De binnenvracht van Delfzijl naar de bestemmingsplaats staat gelijk met ongeveer f 14 per standaard. De vracht voor de enkele schepen, die hout brachten naar Rotterdam, waarvan de laatste op hunne terugreis werden opgebracht naar Engelsche havens of getorpedeerd, heeft bedragen van f 95 tot f 115 per standaard, of meerendeels ruim f 20 hooger dan de vracht naar Delfzijl plus de binnenvracht. Tegenover een twijfelachtig verlies aan arbeidsloon stond voor verreweg de meeste ladingen eene zekere winst aan vracht. Voor het seizoen 1918 zijn reeds weder bevrachtingen gesloten voor f 100 per standaard en hooger.

De provinciale exploitatie van het stuwadoorsbedrijf heeft van 12 Juni tot 12 December er toe geleid, dat niettegenstaande de ongunstige omstandigheden, waaronder in 1917 bij overstelpenden aanvoer werd gewerkt, per ploeg van 12 man en per dag gemiddeld 66 standaard gezaagd hout werd gelost, welk gemiddelde vóór dien tijd niet meer dan 51 standaard per ploeg en per dag heeft bedragen. Op 52 schepen werd premie betaald voor de lossing van meer dan 70 standaard. Het gemiddelde dagloon bedroeg f 6,06½ per man, de gemiddelde kosten van lossing bedroegen per standaard f 2,44. Volgens het oude tarief verdienden de havenarbeiders per man en per dag gemiddeld f 3,30 en waren de kosten van lossing gemiddeld per standaard f 1,67. Deze cijfers toonen overtuigend aan, dat door het ingrijpen in het stuwadoorsbedrijf door de provincie de regeling van den arbeid aanmerkelijk verbeterd is. Het losloon per standaard toch is minder gestegen dan het uitbetaalde loon. Er is dus meer waar gekregen voor het geld. In vergelijking met de tegenwoordige zeevracht en binnenvracht spelen de hoogere lossingskosten geen overwegende rol. Bij te-

rugkeer van normale vrachten wijzigd zich echter deze verhouding eenigszins.

De eigenaren der schepen zouden zich deze beklagen over het oponthoud hunner vaartuigen door de vertraagde lossing, de eigenaren der ladingen hebben zeker geen reden tot klachten, hunne winst is grooter dan hun verlies, geheel afgescheiden van het feit, dat aanvoer van hout thans slechts in Delfzijl en in geene der andere Nederlandsche havens mogelijk is. De haven van Delfzijl en de importeurs van hout in die haven hebben dus in den laatsten tijd van de voor alle andere Nederlandsche havens ongunstige oorlogsomstandigheden geprofiteerd. De overgrote aanvoer in die haven, die van den oorlog een gevolg is, is in dien omvang van tijdelijken aard. Er is echter alle reden om te verwachten, dat wanneer de inrichting en uitrusting der haven gelijken tred houden met de behoefte, een groot deel van het vervoer, dat zich gedurende den oorlog naar de haven van Delfzijl gericht heeft, daar zal blijven, vooral wanneer de voren genoemde weeklijnen tot stand zullen komen, waarvan een meer geregeld scheepvaartbedrijf het gevolg zal zijn. Men mag zich er van verzekerd houden, dat het provinciaal bestuur alles zal doen wat in zijn vermogen is, om het verkeer naar en van Delfzijl te bevorderen, vooral wanneer de regeering tot voorloopig afdoende verbetering van de haven zal hebben besloten en daartoe hare maatregelen zal hebben genomen. De oorlogsomstandigheden hebben voor de veilige en gunstige ligging van de haven, ook onder normale omstandigheden, eene goede reclame gemaakt. Waarom zou eene geleidelijke ontwikkeling van het scheepvaartverkeer in die haven niet te verwachten zijn?

Zooals reeds gezegd, is zij met Groningen verbonden door een ruim kanaal met 4,50 M. diepgang. Van daar uit zijn, langs goede waterwegen alle plaatsen van eenig belang in de welvarende Noordelijke provinciën te bereiken. Met Amsterdam en de van Amsterdam uitgaande waterwegen naar de overige provinciën des Rijks, verbindt haar het kanaal Groningen—Lemmer. Op dit oogenblik voldoet dit kanaal nog slechts aan matige eischen, doch plannen zijn in overweging tot aanzienlijke verbetering van dit kanaal, waarop wij nader zullen terugkomen.

Voor aanvoer van steenkolen en cokes te water uit Duitschland, voor overlading te Delfzijl, kan worden gebruik gemaakt van het Dortmund-Eemskanaal, dat bij Emden in de Eems mondt. De bodembreedte van dit kanaal bedraagt 18 M., de waterspiegel is breed 30 M., de diepte is 2,5 M., terwijl het water kan worden opgestuwd tot 3 à 3,5 M. Het kanaal is ingericht voor schepen van minstens 6 tot 800 ton laadvermogen. De langs dit kanaal aangevoerde steenkolen en cokes werden vóór den oorlog overgeladen te Emden. Ook toen reeds zijn pogingen in het werk gesteld een deel van dat vervoer te leiden over Delfzijl: Die pogingen zijn afgestuit op de onvoldoende ruimte en uitrusting te Delfzijl, waardoor de overlading niet met voldoende spoed en op even economische wijze als te Emden kon geschieden, welke haven in die opzichten aan veel hogere eischen voldoet. De stoombooten, die hout aanbrachten te Delfzijl, gingen ter belading met steenkolen en cokes, voor hun retourvrachten naar Emden. Wanneer de haven en de uitrusting te Delfzijl zullen zijn verbeterd, zullen die schepen niet te Emden, maar te Delfzijl hunne ladingen kunnen en moeten innemen. Omgekeerd mag men verwachten, dat de stoomschepen, die vóór den oorlog van de Zwarte Zee, beladen met graan, voor een aanzienlijk gedeelte voor rekening van den graanhandel in Groningen en Friesland, naar Emden voeren ter ontlossing, zich althans voor een deel naar Delfzijl zullen richten, wanneer die haven voor eene snelle en doelmatige lossing van graanbooten zal zijn ingericht. Thans staat zij ook daarin bij Emden ernstig ten achter.

Het Eems-Jade-kanaal verbindt Delfzijl met Oostfriesland, Oldenburg en het overige Noord-Duitsch-

land. Aan de rivier de Eems ligt de haven zelve 12 K.M. dichter bij den mond der rivier dan de haven van Emden. Dit is voor Delfzijl een groot voordeel, aangezien de haven van Emden daardoor aanmerkelijk eerder door het ijs gesloten en dus onbereikbaar wordt dan die van Delfzijl. De buitengewoon gunstige ligging van Delfzijl aan eene breede diepe rivier zijne verbinding met het Nederlandsche en Deutsche achterland door goede of, indien onvoldoende, te verbeteren waterwegen, zijne ligging in eene welvarende provincie, waar landbouw, nijverheid en handel bloeien en zich voortdurend ontwikkelen, bieden den waarborg, dat het scheepvaartverkeer in die haven zich aanzienlijk zal uitbreiden, wanneer hare inrichting en hare uitrusting zullen voldoen aan de eischen, die een zich ontwikkelend verkeer mag stellen.

Wanneer het Rijk vóórgaat door afdoende verbetering van de inrichting, zal de Provincie zeker volgen door te zorgen voor haar aandeel in de uitrusting. Wanneer belanghebbenden, zoowel werkgevers als werknemers, ook hunnerzijds hunne medewerking verleenen en geen obstructie gaan voeren ter bereiking van onmiddellijke, kleine voordeelen, waardoor eene gezonde ontwikkeling van het havenbedrijf wordt tegengehouden of belemmerd, maar wanneer die medewerking komt van alle zijden, dan is voor de belanghebbenden een loonend bedrijf, of goed betaald regelmatig werk en daarmede de bloei en de welvaart der haven duurzaam verzekerd.

Niet alleen aan de Noordelijke Provinciën, maar aan ons geheele Vaderland zal de gezonde ontwikkeling van het scheepvaartbedrijf in deze gunstig gelegen Noordelijke haven ten goede komen. De bevordering van die ontwikkeling ligt op den weg van allen, die geroepen worden daarop hunnen invloed uit te oefenen.

SCHILTHUIS.

Groningen, Februari 1918.

DE RUBBERMARKT IN 1917.

Onze medewerker schrijft:

Prijzen Plantagesoorten. — Het jaar begon op 3/- voor prima Crepe en smoked Sheets, met een iets lagere notering voor de verdere termijnen. In Februari, toen Duitschland den verscherpten duikbootoorlog begon, stegen de prijzen tot 3/4½, doch de markt in Indië was flauw, tengevolge van gebrek aan scheepsruimte en opeenhooping van voorraden. In Maart, toen de Russische revolutie een aanvang nam, daalden de prijzen, totdat de oorlog tusschen Amérika en Duitschland uitbrak, die een einde maakte aan de onzekere houding in Amérika, waardoor de prijzen weder stegen. In April werden de assurantieprijzen door het Engelsche Gouvernement verhoogd van £ 2.2.— tot £ 5.5.— pCt. en de noteringen daalden voor het eerst van het jaar beneden 3/-. In Mei verbeterden de prijzen weder eenigszins, hetgeen oorzaak vond in de vrees voor gebrek aan scheepsruimte. In Juni begon de markt te dalen, daar de beschikbare hoeveelheid voldoende was voor de behoefte en de nieuwe verscheppingen alle regelmatig aankwamen. Wij zagen een daling tot 2/4¼. In Juli verbeterde de notering weder tot 2/7¼ voor loco, terwijl terengever van de speculaties door outsiders de verdere termijnen tot 2/9¼ verkocht werden. In Augustus daalden de prijzen tot 2/5¼ voor prima Crepe, doch deze herstelden zich weder en de maand sloot op 2/8¼. In September werd tot 2/10¼ voor prima betaald, terwijl in October de prijzen weder wat lager waren.

De zeer flauwe stemming van de markt in Indië had in November ernstigen invloed op de prijzen te Londen en noteringen liepen terug tot 2/5¼. De nog lagere prijzen in December waren het gevolg van de realisaties der outsiders speculanten, doch daarna trad eenige reactie in en het jaar sloot op 2/6.

Prijzen van Para. — De noteringen fluctueerden van 2/5¼ tot 3/5, de hoogste prijs werd gemaakt in October en de laagste in November. Het

Braziliaansche Gouvernement heeft de prijs nu vastgesteld op 2/9, hetgeen het speculeeren in dit artikel zeer bemoeilijkt en waardoor de noteringen vrijwel stabiel blijven.

Productie en Consumptie. — De wereldproductie was in 1917 weder belangrijk grooter dan in 1916. Was deze in 1916 in totaal circa 200.000 tons, in 1917 bedroeg deze rond 257.000 tons, een vermeerdering dus van circa 57.000 tons.

Plantage-soorten	204.348 Tons
Para, Caucho, etc.	39.370 "
Wilde rubber, zooals Congo, etc.	13.258 "
Totaal	256.976 Tons
Stoomende 31 Dec. 1916	27.988 "
	284.964 Tons

De vermeerderde productie werd ook thans weder door de consumptie opgenomen, dank-zij het enorme verbruik in Amerika, dat de geheele vermeerdering voor zijne rekening nam. Het verbruik in de andere landen is vrijwel op hetzelfde peil gebleven, zelfs verbruikte Groot-Britannië iets minder. Het volgende staatje zal eenig denkbeeld geven van het verbruik in de verschillende landen. Daarbij zij de opmerking gemaakt, dat de statistieken, die ons nu ten dienste staan, meer dan in andere jaren op taxatie berusten, aangezien tengevolge van den abnormalen toestand, groote hoeveelheden rubber in de afscheephavens opgeslagen liggen, die nog niet verscheept konden worden.

Amerika	175.000 Tons
Engeland	25.983 "
Frankrijk	17.000 "
Italië	9.000 "
Rusland	7.500 "
Canada	7.000 "
Japan en Austr.	4.500 "
Scandinavië	4.701 "
Duitschland, Oostenrijk etc.	3.000 "
Totaal	253.864 Tons
Stoomende 31 Dec. 1917	31.280 "
	284.964 Tons

Toen in 1913 de wereldproductie 108.000 tons bedroeg en de rubberprijzen ver beneden 2/- daalden, meende men, dat de reeds lang voorspelde overproductie werkelijkheid ging worden. Thans, nu de productie 2½-maal zoo groot is en bovendien Duitschland en Oostenrijk niet in de markt zijn, is daarvan nog steeds geen sprake, dank zij het enorm toegenomen verbruik in Amerika. Men is het er echter vrijwel over eens, dat dit toe te schrijven is aan den oorlogstoestand en daardoor de kwestie van overproductie voor een paar jaar verschoven werd. Want van verdwijnen dezer vrees kan geen sprake zijn, integendeel treedt deze in den laatsten tijd weder op den voorgrond. Men schat de wereldproductie in 1918 op circa 290.000 tons en gezien de feiten tot op heden, zullen de duikboten deze hoeveelheid wel niet noemenswaard verminderen. De groote vraag blijft nu maar, of Amerika in staat zal zijn de meerdere 30.000 tons op te nemen, want van de andere landen valt in dit opzicht weinig of niets te verwachten, integendeel, Rusland b.v. zal in 1918 wel minder dan in 1917 verbruiken.

Deze vraag heeft reeds vele beschouwingen tengevolge gehad, zowel optimistische als pessimistische. Zooals men echter wel zal begrijpen, spelen vele factoren hierin een rol en is de toekomst zoo onzeker (indien b.v., wat o.i. echter niet waarschijnlijk is, de vrede spoedig tot stand komt, wordt de positie direct een geheel andere), dat wij er ons niet aan durven wagen een meening daarover te uiten. Het consigne is ook hier, evenals op het oogenblik overal elders „Afwachten”. Dat echter het gevaar door insiders niet onderschat wordt, blijkt wel uit de plannen der Engelsche Rubber-Maatschappijen, die hare productie zooveel mogelijk willen gaan beperken. In hoeverre dit plan practisch uitvoerbaar is, blijft voorloopig een open vraag.

Rotterdam, 4 Maart 1918.

INDEX-CIJFERS.

Over Januari wijst het index-cijfer van „the Economist” eene vermindering aan. Ten naasten bij is de jongste November-notering weer bereikt. Gelijk de cijfers nader uitwijzen, is de teruggang in het bijzonder te danken aan de beweging in de groep „granen en vleesch”, welke wederom haar oorsprong vindt in lagere prijzen voor rund- en lamsvleesch, „a fact” — zegt „the Economist” — which will doubtless appear an idle mockery to the queue-standing housewife.” De prijsdaling op de vleeschmarkt is dan ook zuiver relatief en spruit slechts voort uit organisatiemaatregelen van den Food Controller.

Tegenover het totaalcijfer 5785 ultimo Januari j.l. staat resp. voor de drie voorafgaande jaren 4953, 3840 en 3003. Hier volgt de gebruikelijke staat.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen index-cijfer
Basis (gemidd. 1901—5) ..	500	300	500	400	500	2200	100,0
1 Januari 1914	563	355	642	491	572	2623	119,2
1 April „	560	350½	626½	493	567	2597	118,0
1 Juli „	565½	345	616	471½	551	2549	115,9
Einde Juli „	579	352	616½	464½	553	2565	116,6
„ Aug. „	641	369	626	474	588	2698	122,6
„ Sept. „	646	405	611½	472½	645	2780	126,4
„ Oct. „	656½	400½	560	458	657	2732	124,2
„ Nov. „	683	407½	512	473	684½	2760	125,5
„ Dec. „	714	414½	509	476	686½	2800	127,3
„ Jan.1915	786	413	535	521	748	3003	136,5
„ Febr. „	845	411	552½	561½	761	3131	142,3
„ Mrt. „	840	427	597	644	797	3305	150,2
„ April „	847	439½	594½	630	816	3327	151,2
„ Mei „	893	437	583	600	814	3327	151,2
„ Juni „	818	428	601	624	779	3250	147,7
„ Juli „	838½	440½	603	625	774	3281	149,1
„ Aug. „	841	438½	628	610½	778	3296	149,8
„ Sept. „	809½	470½	667	619½	769½	3336	151,6
„ Oct. „	834	443½	681	631½	781	3371	153,2
„ Nov. „	871½	444	691	667½	826	3500	159,1
„ Dec. „	897	446	731	711½	848½	3634	165,1
„ Jan.1916	946½	465	782½	761½	884½	3840	174,5
„ Febr. „	983	520½	805½	801½	897½	4008	182,2
„ Mrt. „	949½	503	796½	851	913	4013	182,4
„ April „	970½	511	794½	895	1019	4190	190,5
„ Mei „	1024	529	805	942	1019	4319	196,3
„ Juni „	989	520	794	895	1015	4213	191,5
„ Juli „	961	525	797	881	1040	4204	191,1
„ Aug. „	999½	531½	882	873	1086	4372	198,7
„ Sept. „	1018	536½	937	858½	1073	4423	201,0
„ Oct. „	1124½	543	990½	850½	1087½	4596	208,7
„ Nov. „	1177½	558	1091	850½	1102	4779	217,2
„ Dec. „	1294	553	1124½	824½	1112	4908	223,0
„ Jan.1917	1310	561	1137	825½	1119½	4953	225,1
„ Febr. „	1312½	581½	1189	829½	1159½	5072	230,5
„ Mrt. „	1346	610½	1226	834½	1283	5300	240,9
„ April „	1362	642	1240	842	1293	5370	244,5
„ Mei „	1376½	648	1261½	839½	1286½	5412	246,0
„ Juni „	1432½	652½	1441	841½	1278½	5646	256,6
„ Juli „	1333½	607	1512	840	1296½	5589	254,4
„ Aug. „	1342	670	1504½	830	1311½	5658	257,1
„ Sept. „	1221½	726	1509½	822½	1354½	5634	256,1
„ Oct. „	1226½	724	1575½	824	1351	5701	259,1
„ Nov. „	1236½	679	1660½	848	1344	5768	262,2
„ Dec. „	1286½	686	1684½	839½	1348½	5845	265,7
„ Jan.1918	1221½	686	1719½	829	1329	5785	262,9

Bij de weefstoffen blijft stijging zich voordoen. Ook het delfstoffen-cijfer wordt in belangrijke mate beheerscht door de overheids-maatregelen. Wijziging van betekenis heeft zich op de mineralen-markt niet vertoond; huisbrand aan de mijn is iets gemakkelijker. Rubber is weer 6 pence gevallen en de maximum-lederprijs is één pence verlaagd.

Kleinhandels-prijzen. De verhoudingscijfers van verbruiksartikelen, in den handel gebracht door de Coöperatieve Winkelvereniging van „Eigen Hulp” te Amsterdam, Haarlem, Arnhem, Utrecht, Leeuwarden en 's-Gravenhage (voorheen E. H.), welke — zoo-

als de lezer weet, thans nog slechts voor dezulke, waaromtrent in de verslagmaand en de daaraan voorafgaande door dezelfde coöperaties prijsopgaven werden verstrekt — door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerd worden, zijn de navolgende.

Artikelen	1913	1914	1915	1916	1917	Nov. 1917	Dec. 1917
Erwten (grauwe) ..	125	139	157	177	232	—	—
Kaas (Goudsche) ..	124	125	137	125	127	—	—
„ (Leidsche) ..	140	139	160	180	221	247	—
Koffie	94	88	91	100	118	128	149
Margarine	127	99	102	110	122	125	132
Meel (boekweit)	105	110	152	195	314	—	—
„ (tarwe)	124	129	159	159	212	—	—
Olie (boter)	94	97	130	149	232	308	308
„ (patent)	135	142	207	228	285	—	—
„ (raap)	136	137	192	214	311	—	—
Stijfsel	103	107	130	157	320	—	—
Stroop	100	100	125	161	179	182	182
Suiker (basterd) ..	89	91	105	115	116	118	116
„ (melis)	85	89	98	102	103	103	103
Thee	112	113	116	119	127	117	117
Zout	80	80	90	90	110	130	140

De prijzen voor het jaar 1893 werden gelijk 100 gesteld.

ZWITSERSCHE STEENKOOI.

Zwitserse steenkool doet steeds een weinig denken aan de beroemde Zeeuwse nachtegaal, voornamelijk door hare afwezigheid schitterend, indien dit gezegd kan worden van zoo iets zwarts als kool. Toch heeft men in vroegere jaren Zwitserse kolenmijnen geëxploiteerd. Sedert echter de verbeterde verkeersgelegenheden Duitsche en Belgische kool tegen betrekkelijk lagen prijs hebben verkrijgbaar gesteld, werd de exploitatie der zoowel kwalitatief als ook kwantitatief zooveel inferieurer Zwitserse mijnen niet langer loonend. Dit alles hebben de huidige oorlogsomstandigheden fundamenteel gewijzigd. Niet slechts stegen in het door Duitschland geadmistrreerde kolengebied de exploitatie- en vooral de *vervoerskosten* der steenkool en kon voorts slechts een betrekkelijk gering percentage der vroegere hoeveelheden geleverd worden, zoodat dientengevolge de aloude economische verhoudingen terugkeerden, die de Zwitserse exploitatie loonend plachten te maken. Ook heeft de Zwitserse industrie zich, bij vervolgen tijden vergeleken, aanmerkelijk uitgebreid en is dientengevolge de behoefte aan steenkool ten zeerste toegenomen. Als ware bloedhonden van het delfstoffendom hebben dus onze zeer bedreven mijnbouwkundige ingenieurs dalen en hellingen van Alpen en Jura af loopen snuffelen naar half en heel vergeten mijngangen alsook naar nieuwe beddingen.

In het eerste opzicht is hun succes vrij groot geweest, in het laatste minder. Aan den Noorderoever van het Lac Léman, op de Bernsche hoogvlakte, in de Alpen, en bovenal in de Boven-Rhônevlakte, in den Valais, zijn de meeste oude mijnerken weder in exploitatie genomen. De kwaliteit van het anthraciet van den Valais is zelfs vrij goed. Een nadeel er van is, dat het nogal steenhoudend is en dat bij verbranding de koolbrokken zich spoedig omgeven met eene sintelkorst, die doorgloeijing verhindert. Zeer goede resultaten heb ik zelf er echter mede bereikt, door dit anthraciet te laten fijn kloppen en te doen samenpersen met een mengsel van bruinkool en turf. Alsdan kan het verbrandingsproces volledig plaats vinden. Voor den exploitant is het eveneens een nadeel, dat het anthraciet in den Valais veelal orographisch lastig gelegen is en dan nog voorkomt in zoogenaamde „poches”, onderling soms verbonden door uiterst onbeduidende kolenaderen, soms ook in het geheel niet verbonden, zoodat men den loop der steenkoolgesteenten moet volgen om den volgenden zak te bereiken. Dit heeft tengevolge gehad, dat in den Valais talloze kleine, plaatselijke, weinig kapitaal-

krachtige exploitanten elkander zijn opgevolgd. Zoolang als men in de „poché” arbeidde, loonde het werk, maar alvorens door het zeer harde gesteente de volgende „poché” bereikt werd, had meestal het failliet den al te ondernemenden avonturier achterhaald.

Thans is de exploitatie op vele plaatsen ter hand genomen door eene sterke Anglo-Zwitserse maatschappij, die ook in Virginië en Ceylon opereert. De grootste hoop had men hier te lande echter gevestigd op het in Frankrijk vooruitspringend staatkundig schiereiland van den Bernschen Jura. Daar is in den omtrek van Porrentray steeds eenigermate aan mijnbouw gedaan. Het feit, dat de Fransche kolenstrata tusschen Le Creusot en Belfort vlak langs onze Zwitserse grens loopen, heeft de verwachting gewekt, dat op zekere diepte onder de krijtformaties van den Zwitserchen Jura deze strata terug te vinden zouden zijn. Diepboringen in den allerlaatsten tijd, met federale subsidie ondernomen, hebben tot op 800 meter echter nog geen gewenscht resultaat opgeleverd. Thans komt bericht uit het Zuiden van Zwitserland, dat waar menschenhand faalde, naar het schijnt, de elementen zelve ons gunstig willen zijn!

Eenigen tijd geleden namelijk vond in de spits van den Tessino een aardbeving plaats, tengevolge waarvan het meer van Lugano bedekt werd met eene olieachtige substantie. De aandacht der oeverbewoners werd hier zeer sterk op gevestigd, doordat dit natuurverschijnsel groote sterfte veroorzaakte onder de waardevolle visch van het meer. Geologen verklaarden het uit rotsverschuivingen, die plaats zouden moeten hebben gevonden aan de overzijde van het meer in den Monte Caprino. Men ging aan het zoeken en vond inderdaad aardspleten van recente formatie, die bij naspeuring schenen te wijzen op de aanwezigheid van steenkool. Eene Fransch-Italiaansche maatschappij heeft thans de exploitatie dezer nog juist op Zwitserse gebied gelegen beddingen ter hand genomen, en is er tot nog toe reeds in geslaagd zeer bruikbaar ligniet te vinden.

Intusschen, welke resultaten ook ten deze in Zwitserland zijn bereikt, men begrijpt, dat de verkrijging van steenkool uit den vreemde nog steeds van het allergrootste gewicht is.

I. I. B.

Lausanne, Februari 1918.

AANTEKENINGEN.

Amerikaansche bankstaten. — Tot dusver werden in dit blad onder de bankstaten, wat de Vereenigde Staten betreft, naast de voornaamste cijfers der Federal Reserve Banks, opgenomen de wekelijks gepubliceerde cijfers der Vereenigde New Yorksche Banken en Trust-maatschappijen. Sedert 7 December van het afgelopen jaar wordt thans door den Federal Reserve Board naast de cijfers der Fed. Res. Banks ook gepubliceerd een reeks van cijfers nopens de bij het stelsel aangesloten particuliere bankinstellingen, zijnde de national banks in de eerste plaats en, in de laatste maanden in toenemende mate ook State banks en Trust Companies. Wij hebben gemeend voor publicatie in dit blad aan deze cijfers boven die van de Vereenigde New Yorksche Banken en Trust Maatschappijen de voorkeur te moeten geven. Weliswaar blijven deze laatste speciaal voor den oogenblikkelijken stand van geld- en credietmarkt te New York een bruikbare aanwijzing en hebben zij vóór, dat zij telegrafisch hier te lande worden ontvangen en dus, vooral in deze tijden, van veel recenter datum zijn, daar staat tegenover, dat de nieuwe cijfers een beter inzicht vermogen te geven in den algemeenen stand van het credietwezen in de Vereenigde Staten, en dus van de zoo snel groeiende cijfers der F. R. Banks de juiste aanvulling vormen. De oude New Yorksche cijfers beliepen zoowel wat eenerzijds de deposito's als anderzijds de beleeningen en disconto's betreft, om en bij 4 milliard dollar; voor alle bij het Fed. Res. stelsel aangesloten banken klimmen beide groepen van cijfers, blijkens den nieuwen staat, tot

over de 10 milliard. Aangeteekend zij nog, dat de gegeven cijfers niet alle aangesloten banken betreffen, doch alleen die, van welke de Fed. Res. Board tijdig de noodige gegevens ontving. Gevolg is, dat er steeds enkele, en naar uit den staat blijkt, een telkens wisselend aantal, ontbreken. In dit blad zijn uiteraard slechts de totaalcijfers voor de geheele Unie opgenomen. De officieel gepubliceerde cijfers, o.a. wekelijks in den Chronicle te vinden, geven bovendien een specificatie over de 12 afzonderlijke Reserve Banks.

Tegelijk is op voetspoor van de officiële Amerikaanse cijfers een kleine verandering gebracht in den weekstaat der F. R. Banks zelf. Als eerste dekkingspercentage werd sedert dezen zomer — zie vorige jaargang blz. 715 en 729 — gegeven het verhoudingscijfer tusschen aan den eenen kant: goud en lawful money, verminderd met den voor de dekking der F.R. notes aangewezen goudvoorraad, en aan den anderen kant: de netto deposito's met inbegrip van het kapitaal. Thans komt hiervoor in de plaats de percentageswijze verhouding tusschen alle „reserves”, dus den ganschen goudvoorraad en de verdere kas van lawful money en alle „liabilities”, dus netto deposito's en F. R. Notes tezamen. Deze wijziging, die de officieel gepubliceerde cijfers nog nauwer bij de usanties van de centrale banken van het Europeesch vastland doet aansluiten, is zonder twijfel een verbetering. Als tweede verhoudingscijfer blijft gehandhaafd, dat tusschen de speciaal voor de circuleerende F. R. Notes aangewezen gouddekking en deze notes zelve. Voor hen, die de trapsgewijze ontwikkeling van het Federal Reserve stelsel hebben gevolgd, zal het echter wel geen betoog behoeven, dat naarmate aan den eenen kant de niet voor deze dekking benodigde goudvoorraad en het niet hiervoor aangewezen commercial paper en aan den anderen kant de deposito's toenemen, dit laatste verhoudingscijfer allengs meer en meer aan waarde verliest.

De Handelspolitiek van Zuid-Afrika. — Sprekende over den levensstandaard in zijn gebied gaat Consul-Generaal Mr. J. D. v. Ketwich Verschuur te Pretoria in zijn onlangs verschenen verslag over den economischen toestand van Britsch Zuid-Afrika ¹⁾ verder:

Een groote factor tot het doen ontstaan van de duurte van levensonderhoud is voor Zuid-Afrika, dat hoofdzakelijk een import-land is, natuurlijk de groote afstand van de wereldmarkten en de daaruit voortvloeiende transportkosten, zoowel van grondstoffen als van industriele artikelen, die voor het binnenland nog met die van het spoorwegvervoer over groote afstanden worden vermeerderd. Men bedenke, dat b.v. Pretoria, Johannesburg en Bloemfontein per spoor resp. ongeveer 1664, 1617 en 1131 K.M. afstand van Kaapstad en de beide Transvaalsche steden op ongeveer 768 en 721 K.M. van Durban en op 527 en 480 K.M. van Lourenço-Marques zijn gelegen.

Maar de voornaamste oorzaak voor de groote duurte van het leven zijn de hooge invoerrechten en accijnzen, sedert den oorlog nog voor vele artikelen belangrijk verhoogd, die de voornaamste bron van de inkomsten voor de schatkist vormen. De inkomsten uit invoerrechten maken ongeveer de helft uit van alle uit belastingen verkregen inkomsten en daarvan valt weer op voedingsmiddelen en andere onmisbare benodigdheden, als kleeren, schoenen, katoenen en wollen goederen, meubelen, huishoudelijke artikelen, zeep, petroleum en dergelijke ongeveer 65 pCt., op luxe-artikelen, als wijnen, tabak, parfumerieën, zijden stoffen, automobielen, enz. ongeveer 25 pCt. en op andere artikelen (machines, cement, touwwerk, verven, smeeroliën, enz.) ongeveer 10 pCt. Met andere woorden ongeveer een derde gedeelte van de in de Unie uit belastingen verkregen inkomsten worden getrokken uit voedsel en onmisbare artikelen van dagelijksch gebruik. Berekent men de verhouding van het invoerrecht van verschillende voedingsmiddelen

en andere allereerste levensbenodigdheden tot hunne waarde, dan komt men tot de conclusie, dat er daaronder zijn, die met een recht van niet minder dan 45 pCt. ad valorem worden belast. Het komt schrijver dezes dan ook voor, dat het naast natuurlijke oorzaken — de ligging, de groote uitgestrektheid en de geringe bevolking van het sub-continent (de grootte van de Unie is 473.100 vierkante mijlen en de bevolking 12,63, waarvan 2,70 blanken, per mijl) — vooral de buitensporig hooge rechten zijn, die de duurte van het leven veroorzaken en dat deze op hare beurt de ontwikkeling in den weg staat van industrieën op grotere schaal dan tot dusverre, met uitzondering van landbouw-industrieën en enkele andere, waarvoor Z.-Afrika zelf de grondstoffen levert, als b.v. de lederindustrie. De groote afstand van de wereldmarkten (de afstand van Kaapstad naar Londen bedraagt 6201 zeemijlen) zal voor Z.-Afrika veelal de grondstoffen zoo duur maken, dat de daaruit vervaardigde artikelen niet met de geïmporteerde zullen kunnen concurreren.

De tegenwoordige invoerrechten, hoewel fiscaal bedoeld, werken natuurlijk reeds krachtig in beschermende richting en vormen te zamen met de hooge vrachten een beschermende muur, die alleen niet daarom binnenlandsche productie in het leven roept, omdat hij door andere factoren als de ligging der Unie, de duurte van het leven en de daaruit voortkomende hooge loonen voor „skilled labour”, de groote binnenlandsche afstanden, samengaande met eene kleine binnenlandsche markt, die dit uitgestrekte land met slechts 1½ miljoen blanke inwoners biedt, alsmede door gebrek aan kapitaal in het jonge weinig spaarzame land wordt geneutraliseerd. Zoolang deze factoren of de er uit voortvloeiende moeilijkheden niet worden uit den weg geruimd, wat in de naaste toekomst bezwaarlijk denkbaar is, is het ontstaan van industrieën op belangrijke schaal hier niet te verwachten. Natuurlijk zou door sommige invoerrechten geheel prohibitief te maken eene broeikas-industrie van bepaalde artikelen in het leven kunnen worden geroepen, doch de consument zou daarvoor het gelag moeten betalen, het leven zou nog duurder gemaakt en de vestiging van andere industrieën nog meer bemoeilijkt worden, een vicieuze cirkel!

Er bestaan hier in hoofdzaak twee opvattingen over de door de Unie te voeren handelspolitiek: de eerste staat de invoering van beschermende rechten tegen, met het oog op de belangen van den producent „at home”: de aanhangers van deze school — een niet talrijke, maar wegens hun invloed op half-officiële lichamen als kamers van koophandel alsmede op een groot deel der Engelsche pers, invloedrijke groep, — bestaat in kern uit Engelsche importeurs hier. De tweede wenscht beschermende, practisch prohibitieve, rechten in de hoop daardoor in de Unie eene nationale industrie in het leven te roepen. Deze groep bestaat uit de steeds groeiende groep van nationale elementen, die onder de leus „Afrika voor de Afrikaners”, door het uitsluiten van buitenlandsche artikelen hun land geheel „self-supporting” meenen te kunnen maken. Zooals thans de omstandigheden gelegen zijn, maakt het den indruk, dat de tweede groep, die op eene zelfstandig nationale ontwikkeling aanstuurt, op den duur aan het langste eind zal trekken en dus de dag niet ver meer is, waarop dit land welbewust den weg ten verderve van eene beschermende handelspolitiek zal inslaan.

De oorlogsconjunctuur en advertenties. — Het laatste nummer van het „Weltwirtschaftliche Archiv” bevat een aardig stukje over den invloed van den oorlog in de Ver. Staten op het advertentiewezen in de dagbladen.

Bij de bezwaarlijkere bevoorrading naast de dringender behoefte in een land in oorlog gewikkeld, bestaat groter aanleiding van de publieke tribune der couranten gebruik te maken voor oogenblikkelijke verbruikers om een enquête in te stellen, voor tijdelijke

¹⁾ Economische Verslagen, 11e Jaargang, No. 8.

houders om zich als bezitter van een begeerd goed bekend te maken. Wij kennen de „partijtje's schroeven annonces”, die geleidelijk in onze bladen haar intrede doen, terwijl het „Gesucht” en „Aangeboden” reeds geruimen tijd bij onze oostelijke burens een opmerkelijke groeiëracht heeft vertoond. Intusschen naarmate overheidsbepalingen aan het bedrijfsleven in grootere mate reglementaire banen voorschreven en aan gelegenheidskooplieden en den z.g. kettinghandel het bestaan bemoeilijkten, verminderden de bovenbedoelde advertenties weer in veelvuldigheid.

Een Amerikaansche statistiek van het aantal advertentie-regels illustreert de voréngemaakte opmerking in hare algemeene strekking; al verdient dan aange-stipt te worden, dat de V. S. in de vermelde jaren niet kunnen gezegd worden in oorlog geweest te zijn, daarentegen niettemin aan hunne nijverheid een dusdanig aanschijn gaven.

Plaats van verschijning	1916	1915	Vermeerdering
New York....	109.722.314	102.187.722	7.534.592
Chicago.....	57.230.642	50.182.026	7.048.616
Philadelphia..	55.358.700	45.709.800	9.648.900
St. Louis....	33.708.744	29.610.423	4.098.321
Washington..	27.977.588	26.461.044	1.516.544
Minneapolis..	26.915.784	24.091.020	2.824.764
St. Paul....	18.215.554	15.906.102	2.309.452
Cleveland....	35.310.900	28.980.375	6.330.525
Milwaukee...	23.653.401	21.056.713	2.596.688
San Francisco	26.024.866	25.118.436	906.430
Buffalo.....	27.967.223	26.092.370	1.874.853
Los Angeles..	47.409.232	44.570.736	2.838.496
Baltimore....	36.196.317	30.060.213	6.136.104

525.691.265 470.026.980 55.664.285

In de cijfers zijn 77 toonaangevende dagbladen be-grepen.

Onder de overzichten in dit nummer treft men het jaaroverzicht aan betreffende specerijen van den heer M. P. van Jinnelt, makelaar te Amsterdam.

De Hoofd-Commissie voor de Normalisatie in Nederland ¹⁾ bericht, dat van de uitgave der „Stand-aardvormen voor de Nederlandsche Nijverheid” de 1e aflevering „Klinknagels” in druk verschenen en bij de firma J. H. de Bussy te Amsterdam verkrijgbaar is gesteld.

- Aflevering 2. „Schroefbouten”;
 „ 3. „Spoorstaven en Laschplaten voor Neder-land en Nederlandsch-Indië”;
 en „ 4. „Bovenbouw van Locaalspoorwegen en Tramwegen”,

zijn in handen van de hoofd-commissie gesteld en zullen eveneens spoedig verkrijgbaar zijn.

Verder zijn studie-commissies ingesteld om te onderzoeken, in hoeverre het mogelijk is, vereenvoudiging tot stand te brengen in het gebruik van walsprofielen en om eenheid te brengen in benamingen van onderdeelen van constructie, terwijl op verzoek van de Afdeling voor Werktuig- en Scheepbouw van het Kon. Instituut van Ingenieurs een der leden van de hoofd-commissie is aangewezen om zitting te nemen in de commissie, die de voorbereiding op zich heeft genomen van een voorstel tot het brengen van eenheid in de uitvoering van teekeningen.

Ter bespoediging van de werkzaamheden der hoofd-commissie zijn plannen in voorbereiding tot het stichten van een technisch bureau onder bekwame leiding, waar de voorstellen der verder nog in te stellen commissies worden uitgewerkt, en de reeds door anderen verrichte normalisatie-arbeid tot eenheid zal worden gebracht. Reeds heeft de hoofdcommissie de beschikking gekregen over uitgebreide verzamelingen van genormaliseerde onderdeelen, haar door verschillende machinefabrieken afgestaan.

Zij doet een dringend beroep op allen, die zich met normalisatie bezighouden dit voorbeeld te volgen, haar daar-door in de gelegenheid te stellen haar werkzaamheden met kracht voort te zetten en haar te steunen in haar pogingen om eenheid in de normalisatie tot stand te brengen.

¹⁾ [Zooals de lezer zich zal herinneren door de samen-werking van de Maatschappij van Nijverheid en het Koninklijk Instituut van Ingenieurs tot stand gekomen.]

De tegenwoordige samestelling der hoofd-commissie is de volgende:

J. F. Hulswit, Haarlem, Voorzitter, G. S. de Clercq, Haarlem (Paviljoen), Secretaris, ir. E. A. du Croo, Amsterdam, ir. E. C. W. van Dijk, Utrecht, prof. ir. I. Franco, Utrecht, ir. B. M. Gratama, 's-Gravenhage, prof. L. A. van Royen, 's-Gravenhage ir. D. H. Stigter, Amsterdam, H. J. E. Wenckebach, 's-Gravenhage.

INGEZONDEN STUKKEN.

HET BRUINKOOLWETJE.

In het nummer van 6 Februari l.l. komt een artikel voor, onder bovengenoemden titel, waarin eene lans wordt gebroken voor spoedige aanneming van bedoeld bruinkoolwetje.

Echter is daarover bij de Tweede Kamer ook een geheel ander geluid vernomen. De beide maatschappijen, welke thans in Limburg reeds bruinkoolgroeven exploiteeren, hebben in een goed gedocumenteerd adres de bezwaren uiteengezet, welke aan dit wetsvoorstel kleven.

Vooreerst bezwaren van wettelijken aard. Het wetsontwerp druischt regelrecht in tegen *het systeem* der mijnwet, die steeds de mijn erkent als een nieuw rechtsobject, geheel afgescheiden van den grondeigendom; ook geeft de bestaande mijnwet zekere aanspraken aan dengene, die een mineraal heeft *ontdekt* en daardoor dus de exploitatie heeft mogelijk gemaakt, de wet moedigt aldus dezen opsporingsarbeid aan. Het voorgestelde wetsontwerp wil alleen aan den *eigenaar*, enkel om het feit, dat hij grondeigenaar is, recht tot ontginning geven, zonder dat den ontdekker eenig recht gewaarborgd wordt. Mijnrechtelijk is dit een terugtreden naar een standpunt, dat reeds sinds eeuwen is veroordeeld en thans nergens meer wordt aangehangen. Bovendien zal dit het initiatief dooden van hen, die nog verder mineralen zouden willen zoeken, naardien eventuele vondsten alleen den grondeigenaar voordeel kunnen brengen.

Men bedenke, dat in Nederland — wonderlijk genoeg! — nog altijd eene „opsporingswet” bestaat, welke het opsporen van delfstoffen... verbiedt! Door den Minister van Landbouw kunnen evenwel vergunningen tot opsporing van bruinkolen worden verleend. Maar het is zeker merkwaardig, dat thans, in dezen tijd van schaarschte aan brandstoffen, de beide bruinkool-exploiteerende maatschappijen er over klagen, dat op ingediende aanvragen om vergunning tot opsporing, na verscheidene maanden nog geene beschikking is gevolgd.

Het groote praktische bezwaar tegen toekenning van het exploitatierecht van bruinkool aan den grondeigenaar is gelegen in het feit, dat de grondeigendom ten onzent eindeloos is versnipperd. Om eenigszins economisch te worden opgezet moet de exploitatie op vrij groote schaal worden begonnen. De lagen zullen zich evenwel vrij zeker op het gebied van meerdere eigenaren uitstrekken. Moet nu ieder eigenaar-exploitant met de exploitatie ophouden bij het einde van zijn grondgebied, dan zal of wel een groot gedeelte van het mineraal in den bodem blijven zitten, of wel door het groote aantal zeer kleine ontginninkjes zal het bedrijf hoogst oneconomisch gevoerd worden. Men bedenke b.v., dat in het kleine concessie-veld Carisberg II, nog geen 30 hectaren groot, reeds 172 kadastrale perceelen voorkomen, toebehoorende aan meer dan honderd eigenaars. Ware het voorgestelde noodwetje op dit veld van toepassing geweest, dan zou hier nooit eene exploitatie kunnen begonnen zijn.

Wat het resultaat zal zijn, wanneer de exploitatie geheel afhankelijk wordt gesteld van het welwillen der eigenaars, bewijst een recent geval in ditzelfde exploitatieveld. Midden in dit veld staat eene vrij bouwvallige arbeiderswoning. Ten einde de exploitatie regelmatig te kunnen voortzetten, trachtte de exploitierende maatschappij dit perceel aan te koopen; voor circa f 6000, een hoogen prijs, werd dit perceel voorloopig toegezegd. Alvorens evenwel de akte gepasseerd werd, had een slimme speculant de zaak in den

neus gekregen, kocht gauw voor een veel hooger prijs het huisje van den eigenaar af en... de exploiteerende bruinkoolmaatschappij kon het thans slechts krijgen voor f 32.000. Het spreekt van zelf, dat, wanneer meer dergelijke slimmigheidjes werden toegepast, de exploitatie van een bruinkolenveld economisch onmogelijk wordt.

Naar meerdere geologen beweren, moet Nederland ook buiten Limburg nog zeer belangrijke bruinkoollagen bevatten. Indien er vergunning werd verleend om deze op te sporen — of liever nog het geheele opsporingsverbod werd ingetrokken — en de vinder er op kon rekenen, dat hij ook inderdaad binnen afzienbaren tijd concessie zal krijgen (de laatst verleende concessies hebben zoowat 10 jaren in de ministerieele portefeuilles gesluimerd), dan zouden hier wellicht spoedig zeer belangrijke exploitaties kunnen ontstaan. Daarentegen kan het bedoelde noodwetje met zijn uitsluitend recht aan den grondeigenaar er slechts toe bijdragen om de verdere ontginning te versnipperen en flinke industriële exploitaties te verhinderen.

Wilde uit dit noodwetje nog iets goeds geboren worden, dan zoude het zijn gunsten niet moeten beperken tot de grondeigenaars, maar bij voorkeur aan de ontdekkers van nog onbekende bruinkoolafzettingen eene voorloopige vergunning moeten waarborgen, met verkorting dus van de inderdaad te lange termijnen, in afwachting eener latere definitieve concessie ingevolge de mijnwet.

H. VAN GROENENDAEL.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Februari 1918.

Dr. H. Blink, Het Internationaal Intermediair Instituut en de economische voorlichtingsdienst in Nederland; Ontwikkeling der fabrieksnijverheid in Nederlandsch-Indië een economische eisch, (Jhr. J. C. Reygersberg Versluis); China als landbouwstaat, (Dr. Freiherr von Mackay); Het bankwezen in Nederlandsch West-Indië, (Mr. G. J. Fabius).

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, 15 Februari 1918.

Dr. H. Wehberg, Englische und französische Versicherungsverträge im Kriegsfall. *Prof. Dr. W. Gerloff*, Grundlinien der belgischen Zoll- und Handelspolitik von der Gründung des Königreiches bis zur Gegenwart. *Dr. L. Schulman*, Handel und Verkehr in Syrien. I. Der Handel; *A. Janson*, Zur Entwicklung der Gemüseversorgung Deutschlands. *Prof. Dr. Oskar Kende*, Neuere Literatur zur wirtschaftlichen Entwicklung Oesterreich-Ungarns. Bij de „Chronik und Archivalien“ o.m.: *W. M. Schröder*, Entwicklung der Schiffsfrachten und ihr Einfluss auf die Warenpreise in England während 1916. *R. Manschke*, Die norwegische Handelsflotte und Seeschaffahrt in den letzten Jahren. *A. Bauer*, Der Fracht-, Personen- und Lohntarif auf den Eisenbahnen der V.S. von Amerika im vergelijke mit anderen Ländern. *W. M. Schröder*, Die Bewegung des englischen Aussenhandels in den Jahren 1911 bis 1916. *F. Hoffmann*, Die Getreideproduktion der Türkei. *Dr. M. Bing*, Das Gesetz über die Wiederherstellung der deutschen Handelsflotte.

Journal of the Institute of Bankers. — Londen, Februari 1918.

Prof. A. W. Kirkaldy, Industrial and commercial reorganisatiön after the war.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Broodkaarten voor arbeiders in het buitenland. De beschikking, volgens welke twee broodkaarten konden worden uitgereikt aan in Duitschland werkende Nederlandsche arbeiders, is ingetrokken.

Broodkaarten. In verband met de stijgende papierprijzen en de toenemende schaarschte aan karton, is besloten het formaat der broodkaarten te verkleinen.

IJzer en Staal. Door den Minister van Landbouw zijn nieuwe maximumprijzen en prijsverhoogingen per 10 K.G. vastgesteld voor handelsmaterialen in ijzer en staal, zoowel oud als nieuw.

Blokzink. Op verlangen van en in overleg met het Rijksbureau voor Blok- en Bladzink hebben verbruikers van hersmolten blokzink een Centraal Inkoopbureau in het leven geroepen voor de verdeling der beschikbare voorraden blokzink en regeling der prijzen.

Lood. Aan het Rijksbureau voor Blok- en Bladzink is opdracht verstrekt regelend op te treden ten opzichte van den handel in en de distributie van lood.

Petroleum. Aan bezitters van Rijkspetroleum-distributiekaarten zal over de periode van 6 tot 31 dezer nog 2 liter petroleum worden verstrekt tegen inlevering van de kaart met de nog daaraan gehechte bons Nos. 10, 11 en 12. Gelijk in ons vorig overzicht reeds werd vermeld, zal na Maart geen petroleum meer voor huishoudelijk gebruik ter beschikking worden gesteld.

Smeerolie. Behoudens uitzonderingen (o.a. voor den dienst van leger en vloot en de spoorwegmaatschappijen) is verboden de verkoop, de aflevering en het vervoer van alle soorten smeerolie in elken vorm. Dit verbod treedt op 5 dezer in werking.

Zeeppoeier. Maximumprijzen zijn vastgesteld voor zeeppoeier in groot-, tusschen- en kleinhandel.

Visscherij-benodigdheden. Met het oog op de zeer beperkte voorraden katoenen garens en de geringe kans op nieuwe aanvoer in de naaste toekomst, heeft het Rijksbureau voor Visscherij-benodigdheden bij de visschers op groote zuinigheid bij het verbruik van materieel aangedrongen.

Beetwortelen. Volgens mededeeling van het bestuur der Suikervereeniging zal de prijs der beetwortelen voor de campagne 1918—'19 door den Minister van Landbouw gelijk worden gesteld aan dien van verleden jaar.

Geel mosterdzaad. Verboden is de aflevering en het vervoer van inlandsch geel mosterdzaad. Voorts wordt alle inlandsch geel mosterdzaad van den oogst 1917 en van vorige oogsten door de Regeering in bezit genomen. Voor oogst 1917 en vroegere oogsten is een maximumprijs vastgesteld van f 45 per 100 K.G.

Boekweit. Voor boekweit van den oogst 1918 is een garantiëprijs vastgesteld van f 30 per 100 K.G.

Goederenvervoer te water en te land. Met ingang van 16 Febr. j.l. wordt ten aanzien van het binnenlandsche goederenvervoer de toestand hersteld, die vóór 1 Januari bestond en in verband met de vorst en het dicht raken van waterwegen tijdelijk is gewijzigd. Van 16 Febr. j.l. af is het dus weer verboden per spoorweg goederen te laten vervoeren tusschen stations, gelegen in of nabij plaatsen, die te water door een geregelden beurtbootdienst met elkaar in verbinding staan.

Vervoer per spoor. Het verbod van vervoer per spoor in binnenlandsch verkeer zal tot nader order geen betrekking hebben op landbouwwerktuigen, meubelen en piano's, voor zoóver het niet betreft vervoer tusschen stations, gelegen in of nabij plaatsen, tusschen welke een geregelde beurtbootdienst bestaat.

Slachtverboden en vetvoorziening. Door den Minister van Landbouw is op grond van de wet inzake het slachtverbod eene regeling vastgesteld, waarbij in het algemeen verboden is het slachten van runderen, schapen en varkens. Terzelfder tijd wordt van dit verbod ontheffing verleend voor bepaald aangeduide gevallen, onder zoodanige voorwaarden echter, dat het van de slachtingen afkomstige vet ten goede zal komen aan de algemeene vetvoorziening door het Vetdistributiebureau. Geruststellende verzekeringen worden door den Minister afgelegd ten aanzien van

hen, die gewoon zijn varkens voor eigen gebruik te slachten (huisslachten).

Voorts wordt, onder intrekking van de beschikking van 6 November j.l., vastgesteld eene nieuwe distributie-regeling voor vet van geslachte dieren en zijn prijzen bepaald, tegen welke ruw vet en vetafval, van slachtingen afkomstig, ten hoogste zullen moeten worden afgeleverd.

Vleeschvoorziening. Volgens mededeeling van het B. M. V. zal oplossing van de moeilijkheden, die zich bij de vleeschvoorziening voordoen, niet gevonden worden in verandering der maximumprijzen voor rundvleesch, doch in het bepalen van maximumprijzen voor vee. Het ligt in de bedoeling onder de nieuwe regeling ook de voorziening in de legerbehoefte te doen vallen.

Op 11 dezer hoopt men met de aflevering van de „eenheidsworst” te kunnen beginnen.

Aardappelmeel. Maximumprijzen zijn vastgesteld voor aardappelmeel (pakmeel), bereid onder rabbinaal toezicht.

Aardappelen. Maximumprijzen zijn vastgesteld voor gedroogde aardappelen, gedroogd vóór 1 Januari j.l., geschikt voor menselijke consumptie f 35, geschikt voor veevoeder f 15 per 100 K.G. netto, exclusief baal, vrij boord plaats van levering.

Pootaardappelen. Door den Minister van Landbouw zijn nieuwe regelen vastgesteld inzake levering van kleipootaardappelen en tevens prijzen daarvoor bepaald.

Zanden grind. Behoudens bepaalde uitzonderingen is verboden de aflevering en het vervoer van zand, grindzand en grind.

Economische regelingen. Door den Minister van Buitenlandsche Zaken is op 27 Februari j.l. geïnstalleerd eene Commissie, welke een onderzoek heeft in te stellen naar de basis, waarop onze economische betrekkingen met de Centrale Mogendheden dienen te worden geregeld, wanneer op 31 dezer de bestaande schikking met Duitschland afloopt. In de toekomst zal het advies dezer Commissie worden gevraagd over alle regelingen van economischen aard, die met het buitenland worden getroffen; uitgezonderd de voorbereiding der regeling met de geassocieerde regeeringen, waarvoor reeds een andere Commissie werkzaam is.

Appelstroop. Vastgesteld zijn maximumprijzen in groot-, tusschen- en kleinhandel voor appelstroop in potten of glazen.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN FEBRUARI 1918.

Provinc. en Gemeentelijke leeningen f	1.370.250,—	
zijnde:		
Prov. Limburg f 1.400.000,— 4½ %		
obligaties à 97⅞ %.		
Bank- en Crediet-instellingen.....	317.000,—	
zijnde:		
Helmondsche Bank f 200.000,— aand.		
à 128 %.		
N.V. Noord-Nederlandsch Landbouw-		
crediet f 50.000,— aand. à 122 %.		
Hypotheekbanken (werkzaam in		
Nederland)	1.070.000,—	
zijnde:		
Stedel. Hypotheekbank f 1.000.000.—		
4½ % pandbrieven à 98 %.		
Nederl. Groudbriefbank f 500.000,—		
aand. (met 10 % storting) à		
180 %.		
Industriële Ondernemingen	1.275.000,—	
zijnde:		
Nederlandsch-Indische Portland Ce-		
ment-Mij. f 1.275.000,— 6 % obl.		
à 100 %.		
Cultuurondernemingen, Handelsver-		
eenigingen en Handelsvenn.	5.250.000,—	
zijnde:		
Ned. Ind. Mij. t. Voortzetting d.		
Zaken v. d. Linde & Teves en		
R. S. Stokvis & Zonen Ltd.		
f 3.000.000,— aand. à 175 %.		
Diversen	920.000,—	
zijnde:		
N.V. Alg. Norit Mij. f 800.000,—		
gew. aand. à 115 %.		
Spoorwegleeningen	2.000.000,—	
zijnde:		
Deli-Spoorweg-Mij. f 2.000.000,— 5%		
obl. à 100 %.		
		f 12.202.250,—
Totaal der emissies in Januari ..	f 536.940.910,—	
Februari ..	12.202.250,—	
Algemeen Totaal.....	f 549.143.160,—	

Door de Nederlandsche Uitvoer Maatschappij werd een 5 % obligatieleening aangegaan ten bedrage van f 40.000.000,— ondershands à pari geplaatst.

Tevens bestond hier te lande gelegenheid tot inschrijving op de inkomst-obligatieleening der General Provision Company groot f 750.000,—.

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN NOVEMBER 1917.

(Ontleend aan de „Ingenieur”.)

Namen der Maatschappijen.	Personenvervoer.	Goederenvervoer.	Totale ontvangsten.	
			Nov. 1917.	Nov. 1916.
Maatsch. tot Exploitatie van Staatsspoorwegen	f 1.655.038,—	f 2.658.299,—	f 4.449.038,—	f 4.211.996,—
Holl. IJzeren Spoorwegmaatschappij	„ 1.696.907,—	„ 1.316.913,—	„ 3.134.941,—	„ 2.990.796,—
Ned. Centraal Spoorwegmaatschappij	„ 143.916,—	„ 180.435,—	„ 326.898,—	„ 313.557,—
Noord-Brab.—Duitsche Spoorweg-maatschappij	„ 22.234,—	„ 79.683,—	„ 105.874,—	„ 53.552,—
Hollandsche Buurtspoorwegen	„ 9.615,61	„ 15.443,76	„ 26.363,63½	„ 15.505,06½
Dedemsvaartsche Stoomtramwegmaatschappij..	„ 11.157,02	„ 22.487,36	„ 34.604,34	„ 30.001,32
Tramw.mij. „de Meijerij”: lijn Veghel—Eind-	—	—	„ 24.269,01	„ 18.700,55
hoven—Belg. grens en St.Oudenrode—’s Bosch,	—	—	—	—
lijn Eindhoven—Helmond—Asten en	—	—	—	—
Geldrop—Heeze.....	—	—	„ 8.069,36	„ 5.691,16½
Zuid-Nederl. Stoomtramweg-maatschappij	„ 16.372,41½	„ 47.280,98½	„ 64.663,98	„ 49.531,79
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	„ 47.951,86½	„ 65.029,68	„ 116.864,63½	„ 95.478,84
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	—	—	„ 216.480,05	„ 203.546,88
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	„ 21.910,15	„ 7.347,53	„ 31.386,05½	„ 28.439,11
Gemeentetram te Amsterdam.....	„ 525.856,15	—	„ 525.856,15	„ 477.115,63
Haagsche Tramwegmaatschappij	„ 256.455,11	—	„ 258.908,36	„ 232.942,29
Rotterdamsche Electr. Tramwegmaatschappij..	„ 233.447,38½	—	„ 233.447,38½	„ 222.245,35½

De ontvangsten der groote maatschappijen, die in de „Ingenieur” ontbreken, zijn aan het „Maandschrift Centr. Bureau Statistiek” ontleend.

Nagekomen oyer September.

Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij				
lijn Samarang—Vorstenlanden—Willem I..	„ 116.000,—	„ 365.000,—	„ 491.000,—	„ 645.443,—
Deli Spoorwegmaatschappij.....	—	—	„ 432.000,—	„ 387.401,—
Kedirie Stoomtrammaatschappij	—	—	„ 76.011,—	„ 83.534,—
Malang Stoomtrammaatschappij.....	—	—	„ 61.636,—	„ 64.566,—

NEDERLANDSCHE HANDELSSTATISTIEK.

In afwachting van het wederom maandelijks verschijnen der maandcijfers van in- en uitvoer, waarna voor de thans door het Centraal Bureau voor de Statistiek samengestelde gegevens een definitieve vorm van weergave zal worden gekozen, zijn hieronder de gelijktijdig voor Juli tot December 1917 verschenen cijfers, volgens de indeeling die tot op heden gebezigd is, gesteld naast die van invoer tot verbruik en uitvoer uit het vrije verkeer in de overeenkomstige maanden van het jaar 1916.

(In duizenden Kilogrammen).

	JULI				AUGUSTUS				SEPTEMBER			
	Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer	
	1916 (tot verbruik)	1917	1916 (uit vrije verkeer)	1917	1916 (tot verbruik)	1917	1916 (uit vrije verkeer)	1917	1916 (tot verbruik)	1917	1916 (uit vrije verkeer)	1917
Algemeene voedingsmiddelen.												
Aardappelmeel ..	0	0	419	35	0	0	241	2	5	0	482	1
Boter	60	0	3.680	3.176	0	0	3.243	768	1	0	2.709	135
Eieren	0	0	2.600	1.667	0	0	2.819	2.025	0	0	2.340	1.347
Tarwe en -meel ¹⁾	117.230	36.356	17	101	70.058	15.069	21	62	59.889	2	9	33
Rijst	79	7.951	11	1	13.406	0	8	0	973	1	1	0
Andere granen ¹⁾	59.844	23.588	7	0	88.239	6.324	106	0	143.766	12.627	212	0
Kaas	?	?	11.250	10.246	?	?	9.146	4.492	?	?	9.339	136
Versche zeevisch	?	?	5.917	3.693	?	?	7.578	3.056	?	?	8.620	662
Haringenbokking	0	0	6.929	408	0	4	17.802	111	0	0	10.493	349
Versch vleesch ..	?	0	104	8	?	0	134	5	?	0	608	3
Gez. of ger. vleesch	?	0	1.553	540	?	0	178	405	?	0	2.953	2.846
Krachtvoeder- koeken en -meel	14.591	3.349	?	?	18.332	75	?	?	19.056	319	?	?
Genotmiddelen.												
Cacaoboonen	1.494	400	0	0	53	28	0	0	1.450	2.375	0	0
Cacaopoeder	0	0	955	36	0	0	479	285	0	0	681	203
Koffie	5.967	978	2.833	2	14.424	255	3.825	1	4.189	2.209	1.494	0
Thee	?	514	?	?	?	22	?	?	?	0	?	?
Ruwsuiker	63	4	0	0	103	0	0	1	93	0	0	2.211
Kandij, mel., bast.	2	1	2	1	3.888	1	2	1.089	1.240	0	0	4.024
Tabak	2.178	547	647	2.152	3.834	1.044	601	6.231	2.128	1.602	441	3.253
Sigaren	2	3	271	389	1	2	247	285	0.2	1	202	142
Oliën, vetten en grondstoffen daarvoor.												
Copra	13.251	6.970	0	0	1.981	907	0	0	5.134	1.188	0	0
Kokosnootolie ..	0	711	48	0	0	205	5	0	33	300	42	0
Reuzel	2.971	162	4	15	554	60	5	3	299	27	0	7
Margar. (eetbare)	0	1	13.729	10.336	0	0	12.624	12.850	9	2	14.328	2.960
Margar. (ruwe) ..	2.571	84	0	0	2.978	71	0	0	1.948	147	0	0
Katoenpittenolie	2.871	994	0	0	2.046	113	5	0	2.036	0	0	0
Grondnoten	41	2.778	0	0	605	681	0	0	48	83	0	0
Palmptitten	523	2.992	0	0	4.349	106	0	0	3.739	83	0	0
Palmolie	0	39	128	0	0	137	0	0	311	1	0	0
Sojaboonen	0	204	0	0	1	100	0	0	0	0	0	0
Soja-olie	467	614	0	0	184	748	0	0	1.592	1.059	1	1
Koolzaad	51	638	1	0	307	0	9	0	2.452	0	3	0
Lijnzaad	2.267	0	0	0	10.725	0	0	0	31.410	0	1	0
Lijnolie	0	0	133	68	7	0	139	10	0	0	91	43
Petroleum	16.230	1.520	1	1	10.665	3	1	2	13.591	12.597	12	0
Miner. smeeroiën	922	945	?	?	4.323	216	?	?	1.624	300	?	?
Talk, roet en meer	525	856	156	0	1.828	488	94	0	1.080	780	51	2
Weefstoffen.												
Hennep (ongeh.)	199	11	0	0	86	55	0	0	138	0	0	0
Ongetw. en ongev. katoenen garen	1.220	2.066	0	0	1.413	1.396	0	0	2.642	2.855	63	0
Katoen (ongesp.)	3.533	184	32	0	3.709	0	16	0	3.866	2.147	15	0
Vlas (geroot en gezwingeld) ..	5	0	1.523	1.827	0	0	1.270	1.482	1	0	20	1.232
Wol (alle soorten, wolafval en kunstwol)	255	832	28	0	621	367	4	0	607	570	13	0
Metalen.												
IJzer (ruw gegot.)	6.301	1.713	2	9	4.651	1.667	0	0	2.005	2.143	0	0
IJzer (smeed-, band- en pl. ijzer)	46.248	9.059	4.682	0	29.199	10.086	871	0	23.062	12.498	1.759	0
IJzer (spoorstav.)	1.758	104	85	94	370	213	0	0	272	355	1	77
IJzer (gaspijpen)	4.715	872	105	11	3.454	828	174	1	1.786	558	85	2
Staal (in staven)	4.132	?	169	?	2.958	?	238	?	1.549	?	217	?
Koper (ruw)	28	11	0	0	325	87	1	0	65	0	0	0
Lood (ruw)	373	2	38	5	447	102	0	0	387	50	5	0
Tin (ruw)	108	119	2	0	184	0	6	0	0	0	3	0
Zink (ruw)	33	0	623	21	25	0	163	25	153	15	446	0
Steenkolen.												
Steenkolen	537.350	294.246	3.475	10.872	528.921	134.166	3.282	3.380	509.260	75.552	7.692	6.255
Diversen.												
Soda	1.613	3.421	1	4	1.488	317	1	0	2.590	260	1	0
Chilisalpeteer ..	0	28.893	0	0	6.520	1.184	0	0	0	0	0	0
Cement, tras.	42.375	35.780	41	0	35.960	42.720	57	0	35.754	44.016	41	0
Huiden (gedroogd onbereid)	150	14	35	0	300	31	18	0	254	119	25	0
Huiden (gezout.)	960	36	990	0	279	0	251	0	384	0	792	0

¹⁾ Tarwemeel is uitgedrukt in tarwe; aangenomen is, dat 75 K.G. meel met 100 K.G. tarwe gelijk staat. Bij „andere granen” vond voor roggemeel eenzelfde verrekening plaats.

NEDERLANDSCHE HANDELSSTATISTIEK.

De cijfers voor de maanden Januari, Februari en Maart zijn opgenomen op pag. 445, de maanden April, Mei en Juni op pag. 698 van den vorigen jaargang. In het volgend nummer zullen de cijfers berekend voor de eerste negen en twaalf maanden der onderscheidene jaren plaatsing vinden.

(In duizenden Kilogrammen).

	OCTOBER				NOVEMBER				DECEMBER			
	Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer	
	1916 (tot verbruik)	1917	1916 (uit vrije verkeer)	1917	1916 (tot verbruik)	1917	1916 (uit vrije verkeer)	1917	1916 (tot verbruik)	1917	1916 (uit vrije verkeer)	1917
Algemeene voedingsmiddelen.												
Aardappelmeel ..	0	0	465	1	0	0	3.070	0	0	0	2.632	2
Boter	0	0	2.052	571	0	11	2.238	3.615	0	13	1.670	2.418
Eieren	0	0	1.321	583	3	0	646	221	0	0	525	229
Tarwe en-meel ¹⁾	66.542	1	54	113	43.845	1	281	148	78.915	278	112	28
Rijst	1.249	0	3	1	1.607	0	1	0	6.151	0	0	0
Andere granen ¹⁾	81.630	6.506	36	500	66.679	504	6	0	126.432	2	37	0
Kaas	?	?	3.837	314	?	?	3.537	4.756	?	?	2.811	4.066
Versche zeevisch	?	?	12.088	1.489	?	?	2.489	1.577	?	?	3.100	625
Haringenbokking	5	0	12.449	51	276	0	8.132	142	177	0	3.893	221
Versch vleesch ..	?	0	600	436	?	0	1.029	985	?	0	1.384	5
Gez. of ger. vleesch	?	0	2.737	548	?	0	3.102	266	?	0	1.737	538
Krachtvoeder- koeken en -meel	24.701	7	?	?	5.809	0	?	?	28.218	2.797	?	?
Genotmiddelen.												
Cacaoboonen	4.960	475	61	0	841	1.100	0	0	691	61	26	0
Cacaopoeder	20	0	710	148	0	0	646	35	0	0	512	33
Koffie	5.251	249	668	0	2.102	1.531	1.873	0	3.673	1.108	1.870	0
Thee	?	0	?	?	?	0	?	?	?	0	?	?
Ruwsuiker	73	0	0	3.766	9	0	0	5.403	171	0	0	3.655
Kandij, mel., bast.	459	0	0	3.673	108	0	4	2.923	299	0	0	2.679
Tabak	3.387	57	432	2.119	2.425	988	510	1.295	4.095	16	423	1.145
Sigaren	1	0	225	156	1	0	237	267	1	0	215	288
Oliën, vetten en grondstoffen daarvoor.												
Copra	10.642	1.789	0	0	5.157	10	0	0	7.670	0	0	0
Kokosnootolie ..	1.413	1.001	77	0	169	1.729	328	0	226	766	21	0
Reuzel	870	1	1	1	449	0	7	1	78	0	0	3
Margar. (eetbare)	20	1	14.455	5.538	5	8	16.934	6.258	2	8	19.355	5.063
Margar. (ruwe) ..	3.641	227	0	0	370	0	0	0	987	0	0	0
Katoenpittenolie	2.842	205	0	0	657	0	0	0	801	0	0	0
Grondnoten	1.373	468	0	0	1.451	1.894	0	0	207	474	0	0
Palmpitten	3.914	0	0	0	3.697	0	0	0	4.999	0	0	0
Palmolie	20	194	0	0	552	16	0	0	79	0	0	0
Sojaboonen	123	584	0	0	515	0	0	0	309	0	0	0
Soja-olie	359	733	0	0	1.356	1.122	1	0	2.710	506	0	0
Koolzaad	510	0	19	0	81	0	65	0	3.696	0	15	0
Lijnzaad	7.296	0	2	0	9.282	0	54	0	24.710	0	0	0
Lijnolie	0	0	229	13	0	0	122	0	0	1	112	0
Petroleum	12.307	1	3	1	18.734	3	6	1	13.173	9	2	1
Miner. smeeroiën	1.445	88	?	?	1.419	83	?	?	942	69	?	?
Talk, roet en meer	1.268	577	14	0	1.229	19	2	0	1.435	38	10	0
Weefstoffen.												
Hennep (ongeb.)	398	22	0	0	723	8	31	0	56	0	0	0
Ongetw. en ongev. katoenen garen	2.111	615	42	0	2.331	100	80	0	1.513	0	66	0
Katoen (ongesp.)	1.512	41	16	0	3.241	0	74	0	2.378	0	21	0
Vlas (geroot en gezwingeld) ..	0	0	0	744	0	0	0	1.336	0	0	0	180
Wol (alle soorten wolafval en kunstwol)	391	139	0	0	524	81	0	0	941	0	3	0
Metalen.												
IJzer (ruw gegot.)	2.830	1.446	0	0	597	1.313	0	0	5.118	2.361	0	0
IJzer, (smeed-, band- en plijzer)	12.116	8.426	1.164	3	3.919	9.037	2	0	739	10.882	11	0
IJzer (spoorstaf.)	312	77	0	24	0	0	8	23	0	7	0	3
IJzer (gaspijpen)	2.216	1.369	1	0	376	631	3	0	30	771	72	2
Staal (in staven)	765	?	2	?	302	?	228	?	164	?	22	?
Koper (ruw)	72	5	0	0	27	0	0	0	181	0	0	0
Lood (ruw)	356	0	0	0	113	152	23	0	358	0	6	0
Tin (ruw)	89	1	0	0	269	0	0	0	357	0	0	0
Zink (ruw)	19	52	434	0	952	0	432	0	14	125	1.047	0
Steenkolen.												
Steenkolen	411.073	136.410	8.554	5.930	303.408	290.876	3.480	8.432	316.807	215.485	120	5.018
Diversen.												
Soda	2.348	1.149	3	0	3.452	374	1	1	2.724	120	4	0
Chilialpeter ..	0	1.189	0	0	0	0	0	0	12.190	0	0	0
Cement, tras	31.881	27.994	19	2	25.261	13.556	2.248	0	12.877	11.724	112	2
Huiden (gedroogd onbereid)	772	9	45	0	553	22	9	0	352	13	9	0
Huiden (gezout.)	165	0	638	0	241	153	987	0	88	33	596	0

¹⁾ Tarwemeel is uitgedrukt in tarwe; aangenomen is, dat 75 K.G. meel met 100 K.G. tarwe gelijk staat. Bij „andere granen” vond voor roggemeel eenzelfde verrekening plaats.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	2 Maart 1918	20 Juli 1914
Ned. Bank	4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bel. Binn. Eff.	4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
Vrsch. in R.C.	5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 5 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 20 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 10 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Russische Staatsbk.	6 " 27 Juli '14	5 " 1 Apr. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 " 10 " '15	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	6 1/2 " 1 Febr. '18	4 1/2 " 6 " '14
Zwitserse Nat. Bk.	4 1/2 " 2 Jan. '15	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Italië	5 " 10 Jan. '15	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2-4 1/2	—
Javasche Bank	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Pralon-gatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
2 Mrt. '18	3	4 1/4-1/2	3 5/8	4-5/8	—	5 1/2-6 1/2
25 F.-2 M. '18	3-1/4	4-1/2	3 5/8	4-5/8	—	2 1/2-6
18-23 F. '18	3-1/4	4-1/4	3 5/8	4-5/8	—	2 1/2-6
11-16 " '18	3 1/8-1/2	4 1/4-5	3 5/8-4 1/2	4-5/8	—	4-6
26 F.-3 M. '17	2 1/4-5/8	3-1/2	5 1/8-1/4	4-5/8	—	2-1/2
28 F.-4 M. '16	1 5/8-2 1/8	2-3/4	5 3/8-1/8	4 1/2-3/4	—	1 3/4-2
20-24 Jul. '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 1 Maart.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt heerschte deze week weder een zeer flauwe stemming. Er was veel aanbod, vooral in het begin der week en hoofdzakeijk van Londen en New York, waar tegenover bijna geen vraag stond. Op het belangrijk verlaagde koerspeil ontwikkelde zich daarna flinke kooplust. Zóóals gewoonlijk wachten echter belanghebbenden iets te lang, zoodat het grootste gedeelte van het aanbod reeds verwerkt was en plotseling weder een belangrijke stijging intrad. Nadat aan deze vraag was voldaan, zakte de koers weder in, de daling bleef echter nu beperkt.

Berlijn en Weenen bleven de geheele week aangeboden. De omzetten waren echter niet groot, zoodat de daling aanvankelijk nog gering was. Alleen Donderdag en Vrijdag nam die eenigszins grootere verhouding aan. Het slot was echter eerder iets vaster, zoodat de geheele daling nauwelijks 2 % bedroeg.

Ook de neutrale deviesen waren flauw; vooral Skandinavisch liep weder belangrijk terug, waarbij Kopenhagen een oogenblik zeer nabij het normale goudpunt kwam. Voor circa 66.75 werd afgedaan.

Behoudens kleine uitzonderingen was de handel overigens weder zeer beperkt.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	St. Petersburg *)	New York *)
25 Febr. 1918 ..	10.55	38.85	43.92 1/2	28.90	—	2.20 3/4
26 " 1918 ..	10.43 1/2	38.45	43.80	29.—	—	2.18 1/2
27 " 1918 ..	10.53	38.70	43.80	29.—	—	2.20 1/2
28 " 1918 ..	10.61	38.75	43.52 1/2	28.70	—	2.22
1 Mrt. 1918 ..	10.54	38.70	43.17 1/2	28.32 1/2	—	2.21 1/2
2 " 1918 ..	10.54 1/2	38.80	43.20	28.35	—	2.21 1/2
Laagste d. w. 1)	10.41	38.30	43.05	28.15	—	2.18
Hoogste " " 1)	10.65	39.15	44.15	29.15	—	2.23
23 Febr. 1918 ..	10.60	39.10	43.95	29.05	—	2.22 1/4
16 " 1918 ..	10.79 1/2	39.80	43.95	28.90	—	2.27
Muntpariteit ..	12.10 5/8	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania 1)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
25 Febr. 1918	72.50	68.25	69.75	49.85	54.25	99 1/2-100 1/2
26 " 1918	71.25	67.25	68.—	49.55	54.—	99 1/2-100 1/2
27 " 1918	71.25	67.25	68.—	49.90	53.75	99 1/2-100 1/2
28 " 1918	71.75	67.75	68.50	50.—	54.—	99 1/2-100 1/2
1 Mrt. 1918	71.20	67.—	67.90	49.60	54.12 1/2	99 1/2-100 1/2
2 " 1918	71.05	67.—	67.80	49.80	54.12 1/2	99 1/2-100 1/2
L'ste d. w. 1)	70.50	66.50	67.25	49.30	53.—	99 1/2
H'ste " " 1)	73.10	68.75	70.25	50.10	54.60	100 1/2
23 Febr. 1918	73.—	68.75	70.25	50.10	54.50	99 1/2-100 1/2
16 " 1918	74.75	69.50	72.25	50.80	55.30	99 1/2-100 1/2
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. Rm. 4)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
2 Maart 1918	4.76.45	5.72 1/2	nom.	***
Laagste d. week..	4.76.45	5.72 1/2	—	***
Hoogste " " ..	4.76.45	5.72 1/2	—	***
23 Februari 1918	4.76.45	5.72 1/2	nom.	43 3/4 1)
16 " 1918	4.76.45	5.72 1/2	nom.	43 3/4
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

1) Noteering van 21 Februari.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	24 Jan. 1918	5 Febr. 1918	Tijdperk 6-21 Febr. 1918		21 Febr. 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	19 13/32	97 13/32	97 7/32	97 7/16	97 7/16
B. Aires	d.p.gd.pes.	50 3/4	50 1/2	50	51	50 1/2
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/5 1/32	1/5 1/32	1/5	1/5 1/16	1/5 1/32
Hongkong ..	id. p. \$	2/11 1/2	2/11 1/2	2/11 1/2	2/11 3/4	2/11 1/2
Lissabon	d.p.escudo	29 3/8	29 3/8	29 1/4	30 1/4	29 3/4
Madrid	Peset. p. £	19.68	19.82	19.50	19.75	19.60
Montevideo..	d.p.peso	59	59 1/4	59	60 1/4	59 3/4
Montreal....	\$ per £	4.80 3/4	4.76 1/2	4.81	4.82 3/4	4.81 1/2
Petrograd ..	R. p. £ 10	362	365	360	370	365 2)
R.d.Janeiro 1)	d.p.milr.	13 3/4	13 13/32	13 11/32	13 21/32	13 11/32
Rome	Lires p. £	40.22	40.80	40.80	41.69	41.65
Shanghai ..	sh/d.p.tael	4/3	4/3	4/2 1/2	4/3 1/2	4/2 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/16	2/4 1/16	2/3 7/8	2/4 1/8	2/4
Valparaiso 1)	d.p.pap.p.	13 7/8	13 33/32	13 21/32	14 5/32	14
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/2	2/2	2/1 1/16	2/2 1/4	2/1 15/16

1) Noteeringen op 90 dagen.

2) Noteering van 14 Februari.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen.		te New York	
2 Maart 1918.....	42 1/2	85 1/8	
23 Febr. 1918.....	42 1/2	85 1/8	
16 " 1918.....	42 3/8	85 3/8	
9 " 1918.....	42 7/8	85 3/4	
2 " 1918.....	43 1/4	86 3/8	
26 Jan. 1918.....	43 1/2	87 1/8	
3 Maart 1917.....	37 3/16	76 3/8	
4 Maart 1916.....	27	56 3/4	
20 Juli 1914.....	24 13/16	54 1/8	

1) Noteering van 11 Januari.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 2 Maart 1918.

Activa.

Binnenl. Wises, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 14.618.162,48 1/2 B.-bk. „ 1.335.284,22 Ag.sch. „ 10.409.118,46	f 26.362.565,16 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef.	f 7.873.309,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	7.873.309,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 73.628.618,36 B.-bk. „ 4.139.380,38 1/2 Ag.sch. „ 46.253.673,46	f 124.021.672,20 1/2
Op Effecten	f 121.974.072,20 1/2	—
Op Goederen en Spec.	2.047.600,—	124.021.672,20 1/2
Voorschotten a. h. Rijk	—	—
Munten Muntmateriaal	Munt, Goud f 96.446.135,— Muntmat., Goud „ 627.299.532,22 1/2	f 723.745.667,22 1/2
Munt, Zilver, enz.	7.239.986,71	—
Muntmat., Zilver	—	730.985.653,93 1/2
Effecten	Bel. v. h. Res.fonds. f 5.159.192,50 id. van 1/2 v. h. kapit. „ 3.956.939,62 1/2	9.116.132,12 1/2
Geb. en Meub. der Bank	—	1.465.000,—
Diverse rekeningen	74.925.547,98	—
		f 974.749.880,41

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.234.534,18 1/2
Bankbiljetten in omloop	870.333.610,—
Bankassignatiën in omloop	2.320.715,06 1/2
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk	f 7.373.257,88
Van anderen	61.593.909,75
	68.967.167,63
Diverse rekeningen	7.893.853,53
	f 974.749.880,41

Beschikbaar metaalsaldo	f 541.906.919,52 1/2
Op de basis van 1/2 metaaldekking	347.061.365,85 1/2
Minder bedragen bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.676.928.320,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's	—	4.211.923,73 1/2
Buitenlandsche wissels	—	322.147,—
Beleeningen	7.992.157,28	—
Goud	9.067.160,18	—
Zilver	—	55.019,25 1/2
Bankbiljetten	24.477.670,—	—
Part. Rek.-Crt. saldo's	20.999.398,41 1/2	—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeisbare schulden
2 Maart 1918	723.746	7.240	870.334	71.288
23 Febr. 1918	714.679	7.295	845.856	83.485
16 „ 1918	716.341	7.275	854.035	90.845
9 „ 1918	716.432	7.278	859.834	99.821
2 „ 1918	707.609	7.275	892.087	58.386
26 Jan. 1918	707.000	7.176	871.586	77.132
19 „ 1918	707.988	7.031	883.034	60.031
12 „ 1918	697.459	6.933	883.869	45.127
5 „ 1918	697.181	6.940	895.174	45.968
29 Dec. 1917	698.233	7.028	890.273	57.200
22 „ 1917	698.663	7.001	866.538	52.454
15 „ 1917	694.417	6.946	865.867	41.949
8 „ 1917	699.508	6.836	867.659	53.834
3 Maart 1917	591.560	6.481	744.585	89.986
4 Maart 1916	495.530	4.798	586.149	79.686
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dektingspercentage
	Totaal	Hieraan Schatkistpromessen rechtstreeks			
2 Mrt. 1918	26.363	—	124.022	541.907	78
23 Febr. 1918	30.574	—	116.030	535.386	78
16 „ 1918	24.090	—	139.462	533.877	77
9 „ 1918	30.120	8.000	145.838	531.013	75
2 „ 1918	80.657	66.000	90.157	524.005	75
26 Jan. 1918	78.114	53.000	90.515	523.613	75
19 „ 1918	72.498	47.000	90.346	525.582	76
12 „ 1918	66.729	39.000	93.627	517.764	75
5 „ 1918	72.738	40.000	103.235	515.063	75
29 Dec. 1917	81.819	49.000	107.448	514.916	74
22 „ 1917	69.985	52.000	92.809	520.993	77
15 „ 1917	67.837	52.000	88.423	518.913	77
8 „ 1917	60.520	47.000	94.314	521.142	76
3 Mrt. 1917	78.218	58.000	91.014	430.226	72
4 Mrt. 1916	61.380	40.000	71.227	366.489	75
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	54

1) Op de basis van 1/2 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	2 Maart 1918	23 Febr. 1918
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 59.430.000,—	f 59.430.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	61.802.000,—	78.349.000,—
Aan zilverbons ..	27.418.119,—	27.012.192,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeisb. schulden
8 Dec. 1917	85.962	17.622	173.918	55.571
1 „ 1917	85.944	17.167	174.695	57.182
24 Nov. 1917	85.550	16.898	174.535	53.560
17 „ 1917	85.622	16.736	175.781	56.067
9 Dec. 1916	72.009	22.907	159.086	47.519
11 Dec. 1915	43.720	32.485	140.747	31.128
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaalsaldo	Dektingspercentage
18 Dec. 1917	7.687	32.991	67.351	23.511	57.686	45
1 „ 1917	7.204	32.979	70.119	23.800	56.735	44
24 Nov. 1917	7.170	33.501	67.564	22.992	56.829	45
17 „ 1917	7.156	33.570	71.791	22.671	55.989	44
9 Dec. 1916	6.396	37.250	62.344	9.809	54.043	46
11 Dec. 1915	5.949	19.610	48.520	25.395	41.830	44
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa.

2) Op de basis van 1/2 metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeisb. schulden	Disconto's	Dio. rekeningen 1)
3 Nov. 1917	591	1.241	903	1.023	998
27 Oct. 1917	592	1.198	897	1.000	960
20 „ 1917	569	1.214	906	999	1.000
13 „ 1917	579	1.202	890	1.000	828
4 Nov. 1916	680	1.090	728	892	774
6 Nov. 1915	697	969	1.034	875	1.104
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
27 Febr. 1918	59.353	47.251	***	***	***
20 " '18	58.471	46.207	***	***	***
13 " '18	58.943	46.061	215.164	28.500	190.020
6 " '18	58.610	46.131	213.580	28.500	188.020
28 Febr. 1917	54.296	38.585	144.351	28.500	112.573
1 Mrt. 1916	56.110	33.307	100.893	28.500	65.203
22 Juli 1914	40.164	29.317	.....	.....	.....

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-percentage 1)
27 Febr. '18	56.350	98.641	42.650	124.767	30.552	18,24
20 " '18	56.351	101.441	38.562	131.879	30.714	18,02
13 " '18	56.350	95.867	39.013	126.265	31.332	18,96
6 " '18	56.889	96.894	41.430	125.504	30.928	18,56
28 Febr. '17	82.446	117.383	47.846	167.992	34.161	15,82
1 Mrt. '16	32.839	96.743	50.631	102.019	41.253	27
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 3/8

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-percentage 1)
2 Mrt. 1918	3.846.692	2.407.691	1.323.063	11.310.828	34
23 Febr. 1918	2.523.383	2.407.691	1.264.270	11.122.471	34
15 " '18	2.522.258	2.407.525	1.239.326	11.079.710	34
7 " '18	2.520.737	2.407.345	1.248.585	11.121.678	34
28 Febr. 1917	2.542.919	2.527.315	342.576	7.655.506	38
29 Febr. 1916	2.500.988	2.457.149	482.545	6.544.309	46
23 Juli 1914	1.691.669	1.356.857	65.479	1.890.395	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Cr.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
2 Mrt. 1918	13.048.493	6.590.131	7.904.000	1.310.900
23 Febr. 1918	12.355.895	6.069.318	7.717.700	1.292.500
15 " '18	12.875.503	6.215.941	7.659.700	1.267.700
7 " '18	12.609.315	6.303.441	7.661.800	1.236.600
28 Febr. 1917	8.984.825	4.076.591	3.825.800	330.900
29 Febr. 1916	5.781.322	1.986.805	1.606.800	439.500
23 Juli 1914	750.892	943.964	.....	.....

RUSSISCHE STAATSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Roebel.

Data n. st.	Goud	Te goed in het buitenland	Zilver	Schatkistbiljetten	Disconto's en beleeningen	Circulatie	Rek. Courant
5 Nov. '17	1.292	2.309	178	15.507	2.177	18.917	2.698
29 Oct. '17	1.295	2.309	178	15.222	2.155	18.062	2.726
21 " '17	1.296	2.309	168	14.479	2.071	17.859	2.715
13 " '17	1.297	2.309	155	14.098	2.150	17.290	2.721
5 Nov. '16	1.556	2.055	110	6.014	798	7.935	1.770
5 Nov. '15	1.604	35	26	3.119	1.249	6.054	1.397
21 Juli '14	1.601	144	74	....	757	1.634	1.099

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het buitenland	Zilver	Te goed in het buitenland	Buit. geo. voorsch. af. Staat
28 Febr. '18	5.368.646	2.037.108	254.926	1.103.007	12.950.000
21 " '18	5.366.727	2.037.108	253.415	1.118.933	12.650.000
14 " '18	5.365.356	2.037.108	252.168	1.072.234	12.500.000
7 " '18	5.363.847	2.037.108	250.569	1.065.836	12.700.000
1 Mrt. '17	5.148.881	1.945.603	270.512	912.730	9.000.000
2 Mrt. '16	5.015.040	—	360.775	840.889	5.900.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data, als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Cr. Particulieren.	Rek. Cr. Staat
	1.312.234	1.114.635	1.170.383	24.308.307	2.581.225	52.227
1.252.873	1.118.749	1.212.577	23.986.287	2.608.098	19.294	
1.334.854	1.124.022	1.217.104	23.821.176	2.634.425	41.918	
1.347.016	1.126.259	1.236.626	23.740.119	2.581.404	270.599	
556.823	1.295.948	1.234.469	18.097.436	2.455.566	92.681	
422.981	1.717.979	1.252.285	14.460.136	1.954.813	59.154	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Cr. saldi
28 Febr. '18	996.459	94.497	480.000	151.779	1.196.653	215.746
21 " '18	691.471	94.406	480.000	157.172	1.205.067	207.743
14 " '18	693.362	94.271	480.000	150.145	1.205.640	202.303
7 " '18	634.018	93.456	480.000	141.713	1.168.715	173.035
1 Maart '17	339.673	85.953	480.000	65.467	852.822	108.743
2 Maart '16	194.975	52.771	480.000	60.211	624.397	161.460

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
11 Jan. '18	1.697.533	801.366	52.500	50.324	1.244.280
4 " '18	1.687.720	816.461	52.500	45.310	1.251.205
28 Dec. '17	1.671.133	801.196	52.500	49.635	1.246.488
21 " '17	1.645.543	764.089	52.500	48.127	1.227.642
12 Jan. '17	775.664	276.294	—	16.769	268.168

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekking-percentage 1)	Percent. Gouddekking circulatie
11 Jan. '18	838.429	1.784.308	71.565	61,7	64,4
4 " '18	897.151	1.793.479	70.825	60,2	65,3
28 Dec. '17	956.072	1.771.037	70.442	59,7	64,3
21 " '17	971.452	1.831.272	69.852	60,1	62,2
12 Jan. '17	140.334	819.583	55.706	81,4	103,0

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
4 Jan. '18	640	11.235.168	1.193.952	10.697.106	1.460.927
28 Dec. '17	630	10.853.941	1.161.823	10.383.805	1.321.944
21 " '17	614	10.968.616	1.089.127	10.110.913	1.231.155
14 " '17	619	11.593.125	1.266.040	10.076.988	1.280.186
7 " '17	607	11.678.897	1.137.765	9.650.871	1.259.906

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 4 Maart 1918.

Gedwongen door de omstandigheden, is dan toch eindelijk geschied, hetgeen wij in deze kolommen reeds vaker als perspectief hebben gesteld: de afzonderlijke vrede tusschen Noordelijk Rusland en de Centrale Mogendheden is een feit geworden door de onderteekening der vredesvoorwaarden te Brest-Litofsk. Het uitstel heeft Rusland geen voordeel bezorgd. Definitief zijn de grenslanden van het vroegere Tsarenrijk afgescheiden, zoodat het enorme aaneengesloten Rijk van nog slechts enkele jaren geleden vrijwel in zijn samenstellende deelen ontbonden is. Want ook de Oekraïne behoort thans reeds tot de zelfstandige naties en in Siberië schijnt zich een crisis te voltrekken die eveneens een ontbindende uitwerking op het Aziatisch deel van het Russische Rijk zal kunnen verkrijgen.

Naar het schijnt hebben de regeeringspersonen in Noordelijk Rusland meer op de buitenlandsche dan op de binnenlandsche verhoudingen gelet; in ieder geval heeft de uitkomst bewezen, dat zij in dit opzicht een verkeerd inzicht hebben gehad. Zij hebben klaarblijkelijk te veel gerekend op het plan, dat van de revolutionnaire beweging in Rusland op de overige Europeesche landen zou uitgaan en hebben hierop speculatieve beschouwingen omtrent een groeienden algemeenen onwil bij de Europeesche legers gevestigd. Toen bleek, dat de psychologie der massa totaal anders was, moest natuurlijk wel een gewijzigde tactiek worden gevolgd en werd besloten tot het aanvaarden der Duitsche vredesvoorwaarden.

Ontegenzeggelijk is hierdoor de positie der Centrale Mogendheden veel krachtiger geworden, zoodat de onderhandelingen met Roemenië, die inmiddels reeds waren afgebroken, weder zijn hervat op verzoek van laatstgenoemd land. Binnen afzienbare tijd kan derhalve het krijgsbedrijf op het Oostelijk oorlogstoneel tot het verleden behooren. De internationale beurzen hebben hierop ieder in verschillende en geëigende mate gereageerd, zonder dat echter in de algemeene houding tot uiting kwam de verwachting, dat nu ook een algeheele vrede spoedig te verwachten zou zijn.

Voor al te Berlijn hebben de gebeurtenissen van de afgelopen week de beurs zeer sterk beïnvloed. Wel werden de omzetten eenigszins beperkt door de aankondiging, dat een verhoging der beursbelasting zal worden voorgesteld, doch dit influenceerde toch slechts in geringe mate den handel in Russische fondsen en het is juist deze handel geweest, die karakteristiek was, vooral voor het midden der vorige week. Toen toch verluide, dat een conferentie tusschen vertegenwoordigers uit de bank- en bankierswereld met het Directorium der Rijksbank was gehouden, ten einde tot een regeling te komen, waarbij zou worden bepaald, dat vervallen Russische obligaties en coupons bij leveranties uit de Oekraïne in betaling gegeven zouden mogen worden. Op grond van deze geruchten ging de koers van coupons en lossingen sprongsgewijze omhoog. Tot voor enkele dagen golden deze waarden niet meer dan circa 45 à 50 pCt., op den dag echter der boven gereleveerde conferentie, 28 Febr. n.l., monteerde de koers tot 70 pCt. en zelfs nog daarboven. Ook de overige Russische fondsen echter werden in de sfeer der belangstelling getrokken, wijl men onderstelt, dat binnenkort tot een inventarisatie van het bezit aan Russische waarden zal worden overgegaan om op deze wijze bepaalde compensaties te verkrijgen. Zooals het ter beurze echter vaker geschiedt, heeft men het belang van deze maatregelen, in zich zelve zonder eenigen twijfel van buitengewoon nut, sterk overdreven, althans voor zoover het de gevolgen voor de naaste toekomst betreft. Vele onderhandelingen zullen nog gevoerd moeten worden en in verband hiermede zal nog geruime tijd moeten verlopen, alvorens een dergelijke overeenkomst zóó tot stand is gekomen, dat zij practisch kan worden doorgevoerd. Tengevolge van deze gemodererde opvatting is dan ook de handel in de zoo gefavoriseerde Russische waarden eenigszins ingekrompen, gepaard gaande met een inzinking van het koerspeil. Ook Roemeensche soorten waren aanvankelijk sterk gezocht geweest, omdat men hetzelfde verloop voor deze papieren in het vooruitzicht stelde; in verband echter met den gang van zaken in de Russische markt en vooral met het oog op de buitengewoon groote onzekerheid met betrekking tot het verloop van zaken met Roemenië is ook hier de terugslag niet uitgebleven.

Zooals gezegd, werden de omzetten in de overige fondsen eenigszins ongunstig geaffecteerd door het vooruitzicht op een verhoging der beursbelasting, die ook zal worden toegepast op de tot nu toe vrijgestelde staatsleeningen. Een uitzondering vormden aandelen in steenkoolmijnen, wijl men aannam, dat een prijsverhoging voor de productie dezer

maatschappijen in ieder geval zal worden doorgevoerd. Overigens gaf men de voorkeur aan een afwachtende houding, hoewel de stemming voor andere dan speciale oorlogswaarden niet ongeanimeerd was te noemen.

Te L o n d e n is de beurs sterk onder den indruk gekomen van de voortgezette débacle in Rusland; niet alleen Russische fondsen, doch ook alle andere buitenlandsche soorten hebben hiervan de gevolgen ondervonden. De Engelsche goudgerande waarden waren bovendien gedrukt door de pogingen, die men aanwendt om op groote schaal National War Bonds te plaatsen. Aandeelen in inheemsche spoorwegwaarden, vroeger een geliefd speculatie-object ter Londensche beurze, zijn geheel verlaten, in verband met de onzekerheid, die ten opzichte van de exploitatie na den oorlog bestaat; ook Canadeesche spoorwegwaardeelen onder vinden geenerlei belangstelling, nu de zoo zeer verlangde overname door den Staat niet schijnt te geschieden of althans naar een zeer ver verschiet wordt verschoven. Alleen bankaandeelen hebben op grotere schaal de aandacht getrokken in verband met de ook hier ter plaatse vermelde fusies van den laatsten tijd. Meer en meer voltrekt zich in het Engelsche bankwezen de meest volstrekte concentratie; op het oogenblik reeds heeft de London Joint City and Midland Bank alleen de beschikking over een grooter bedrag aan deposito's dan 22 van de kleinere Engelsche banken tezamen. Behalve, dat men in deze beweging de erkenning moet zoeken van de noodzakelijkheid tot omvorming en moderniseering van het Engelsche bankwezen, is er ook nog een andere factor in te onderscheiden, n.l. die van de vorming van een instituut, dat leiding zal moeten geven in den tijd van overgang, die ons ongetwijfeld na den vrede te wachten staat. Ook de van hooger hand geleide actie op de geldmarkt spreekt hiervoor. Thans reeds wil men klaarblijkelijk in het binnenland lagere renten overheerschend houden, waartoe men de rentevergoeding voor schatkistwissels tot 3½ pCt. heeft verlaagd, terwijl men, ter voorkoming van onttrekking van het buitenland de vreemde credit-saldi nog 4½ pCt. rentevergoeding toestaat.

Te N e w Y o r k is de stemming gedurende de afgelopen week tamelijk vast gebleven. Toch is in de laatste dagen een kentering op te merken geweest. Dit hangt klaarblijkelijk samen met de aankondiging van de derde Amerikaanse oorlogsleening, die men zich voorstelt in de eerste dagen van April te emitteren. Of, juister gezegd, in de eerste dagen van April zal men beginnen met de propaganda, die vermoedelijk wel eenige weken in beslag zal nemen. In verband hiermede verwacht men in Wallstreet realisaties van de overige beleggingswaarden en anticiperen men op dit vooruitzicht door thans reeds tot verkoopen over te gaan. Van den anderen kant echter zijn deze realisaties niet van al te omvangrijken aard, omdat men steun-aankopen verwacht, zoodra de markt dreigt een al te gedemoraliseerd aanzien te verkrijgen. Behalve deze aanleiding waren er dan ook geen bijzondere factoren, die verkoopen zouden kunnen uitlokken. Het wetsontwerp op de staats-exploitatie der spoorwegen is thans verschenen en de bepalingen daarvan zijn zelfs gunstiger dan aanvankelijk was gedacht. O.a. zijn ook de zijlijnen in de staats-exploitatie opgenomen, zoodat hiervoor door de maatschappijen zelf geen risico wordt geloopt en geen kosten behoeven te worden gemaakt. De bedrijvigheid in de industrie schijnt alleszins bevredigend en men overweegt reeds een kleine verhoging voor de staal- en koperprijzen, waardoor de directe vooruitzichten voor de verschillende ondernemingen ongetwijfeld weder veel verbeterd zouden worden.

T e o n z e n t heeft de markt voor staatsfondsen een vrij rustig verloop gehad. De binnenlandsche soorten bleven vrijwel op hetzelfde niveau zonder opvallende omzetten of koersvariatiën. Van de buitenlandsche hebben Mexicaansche fondsen nog steeds sterk de aandacht getrokken. Het publiek trad op vrij groote schaal als koper op en aan deze vraag kon door de arbitrage veelal worden voldaan met stukken, die in Duitschland werden aangekocht. Russische waarden ondervonden hier vrijwel geenerlei terugslag van de uiterst geanimeerde stemming, die te Berlijn voor deze fondsen heeft geheerscht; wel was de tendens vast te noemen, doch tot sensationele koersverheffingen is het hier niet gekomen.

	26 Febr.	1 Maart.	4 Maart	Rijzing of daling.
4½ % Ned. W. Schuld . . .	96 ¹⁵ / ₁₆	96 ¹⁵ / ₁₆	96 ¹⁵ / ₁₆	
4½ % " " " . . .	1916 97	97	96 ¹⁵ / ₁₆	— 1/16
4 % " " " . . .	1916 90	90 1/4	90 7/16	+ 7/16
3½ % " " " . . .	79 1/2	78 1/2	79 1/4	— 1/4
3 % " " " . . .	71 7/16	69 3/16	69 1/2	— 1 ¹⁵ / ₁₆
2½ % Cert. N. W. S.	60 9/16	59 1/16	59 5/8	— 1
5 % Oost-Indië 1915 . . .	99 1/2	99 7/8	99 ¹⁵ / ₁₆	+ 7/16
4 % Hongarije Goud . . .	52	53	53 ¹⁵ / ₁₆	+ 1 ¹⁵ / ₁₆

	26 Febr.	1 Maart.	4 Maart	Rijzing of daling.
4 % Oostenr. Kronenrente	47 ^{11/10}	46 ^{1/8}	46 ^{3/4}	- 1 ^{5/10}
5 % Rusland 1906	33	33	33	
4 1/2 % Iwangorod Dombr...	30 ^{3/4}	31 ^{1/8}	31 ^{7/8}	+ 1 ^{1/8}
4 % Rusland Cons. 1880	31	30	29 ^{3/4}	- 1 ^{1/4}
4 % Rusl. bij Hope & Co.	33	31 ^{15/10}	31 ^{1/2}	- 1 ^{1/2}
4 % Servië 1895	35 ^{1/4}	35 ^{1/4}	35 ^{1/4}	
4 1/2 % China Goud 1898	63 ^{3/8}	63 ^{3/8}	63 ^{3/8}	
4 % Argentinië Buitenl.	64 ^{1/2}	—	—	
5 % Brazilië 1895	61 ^{1/4}	—	—	

Van de locale markten heeft de *scheepvaartafdeeling* een uiterst loom aanzien gehad. Onder aanvoering van aandeelen Hollandsche Stoomboot-Maatschappij ontstond, zoodat niet een algemeene verkoopdrang, dan toch een zekere lust tot realisatie die een afbrokkelenden invloed op het koerspeil heeft gehad. Nu na de algemeene vergadering van aandeelhouders der Hollandsche Stoomboot-Maatschappij op Zaterdag j.l. is gebleken, dat de revenuen van deze, wel als uiterst winstgevend vennootschap gedoodverfde onderneming betrekkelijk bescheiden zijn geweest, zijn de verwachtingen omtrent de uitkeeringen van de overige reederijen niet al te hoog gespannen. Vooral de mededeeling van de zijde der directie, dat de geruchten omtrent fenomenale winsten, die ter beurze de ronde hebben gedaan, geheel en al op een verzinzelte hebben berust, heeft nogal teleurstelling veroorzaakt. Onder de houders van aandeelen Hollandsche Stoomboot-Mij. in de eerste plaats, waarvan een gedeelte heden a circa 276 pCt. aan de markt was, doch voorts ook onder de bezitters van de overige scheepvaartwaarden, die de pessimistische beschouwingen reeds van toepassing op hun eigen maatschappijen maakten. Deze afdeeling verlaat dan ook de week in ongeanimeerde stemming.

	26 Febr.	1 Maart.	4 Maart	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	198 ^{3/4}	197 ^{1/2}	197 ^{1/2}	- 1 ^{1/4}
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	191 ^{13/10}	191 ^{1/2}	192 ^{1/2}	+ 1 ^{1/10}
Rotterd. Bankvereniging	148	148	148 ^{1/4}	+ 1/4
Amst. Superfosfaatfabriek	179 ^{1/2}	174 ^{3/4}	172 ^{1/4}	- 7 ^{1/4}
Van Berkel's Patent	178 ^{1/2}	178 ^{1/2}	178 ^{1/2}	
Insulidene Oliefabriek	243	240 ^{3/4}	237 ^{1/2}	- 5 ^{1/2}
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	106 ^{1/4}	106	105 ^{3/4}	- 1/2
Ned. Scheepsbouw-Mij.	174 ^{3/4}	174 ^{1/2}	174	- 3/4
Philips' Gloeilampenfabriek	397	396 ^{3/4}	395	- 2
R. S. Stokvis & Zonen	699	720	729 ^{1/2}	+ 30 ^{1/2}
Vereenigde Blikfabrieken	146	141 ^{1/2}	141 ^{1/2}	- 4 ^{1/2}
Compania Mercantil Argent.	230	233 ^{1/4}	234	+ 4
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	213 ^{3/4}	210 ^{3/4}	211	- 2 ^{3/4}
Handelsver. Amsterdam	440	430	438	- 2
Holl. Transatl. Handelsver.	182	177	179	- 3
Linde Teves & Stokvis	226	227 ^{1/2}	225	- 1
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	219 ^{1/4}	218 ^{1/4}	217 ^{1/4}	- 2
Tels & Co's Handel-Mij.	185 ^{1/2}	187 ^{3/4}	190	+ 4 ^{1/2}
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	238 ^{1/2}	235	236 ^{1/4}	- 2 ^{1/4}
Kon. Petroleum-Mij.	547 ^{1/4}	545	535	- 12 ^{1/4}
Orion Petroleum-Mij.	104	100 ^{3/8}	101 ^{3/8}	- 2 ^{3/8}
Steaua Romana Petr.-Mij.	251	246 ^{1/4}	253 ^{1/4}	+ 2 ^{1/4}
Amsterdam-Rubber-Mij.	238	233	234	- 4
Nederl. Rubber-Mij.	135 ^{3/4}	135 ^{3/4}	132	- 3 ^{3/4}
Oost-Java-Rubber-Mij.	274 ^{1/2}	273 ^{1/4}	273 ^{1/4}	- 1 ^{1/4}
Deli-Maatschappij	551 ^{1/2}	544 ^{1/4}	548	- 3 ^{1/2}
Medan-Tabak-Maatschappij	238 ^{1/4}	237	239	+ 3/4
Senembah-Maatschappij	622 ^{1/2}	620 ^{3/4}	621	- 1 ^{1/2}

Anders was het gesteld op de *tabaksmarkt*. Wel was hier onder den invloed van winstnemingen een reactie ontstaan, doch juist heden vlamde nieuwe ondernemingslust op, die zich uitte in verschillende, anders nogal op den achtergrond geschoven fondsen als Holland Deli. De berichten omtrent profitable tabaksverkoop in Nederlandsch-Indië houden steeds aan en beloven goede resultaten voor de maatschappijen gedurende het jaar 1918.

Ook de *rubberafdeeling* was meer gezocht, doch speciaal voor enkele soorten, als Suriname Balata, Vereenigde Indische Cultuur Ondernemingen, enz. Over het geheel kwamen in deze afdelingen slechts zeer weinig afdoeningen tot stand. De maatregelen, door de Engelsche maatschappijen genomen met betrekking tot de beperking der productie, werden verschillend beoordeeld. Eenerzijds betoogde men, dat nu een grooter afzetgebied geschapen werd voor de Nederlandsch-Indische ondernemingen, anderzijds, dat ook deze nu wel spoedig tot inkrimping van hare productie gedwongen zouden worden. Dit had een weifelende houding in de rubberafdeeling tengevolge, waardoor slechts de hier genoemde en nog enkele andere fondsen van de gedeceerd betere stemming voor rubberwaarden konden profiteren.

De markt voor *handelsondernemingen* was niet meer zoo

levendig als de vorige week het geval is geweest, doch zij behoorde niettemin tot de meest opgewekte ter beurze. De goede verwachtingen, die men ten opzichte van deze maatschappijen koestert, zijn nog steeds van kracht gebleven, af en toe zelfs aangevuld met dividend-ramingen over het jaar 1917, die soms zulke phantastische bedragen deden noemen, dat bijna stellig een teleurstelling zal moeten volgen. Echter dient ook opgemerkt te worden, dat niet alleen op grond van dergelijke overwegingen tot aankoop wordt overgegaan; grooter is de rol, die de vooruitzichten voor de naaste toekomst spelen, vooral nu het handelsverkeer door de Entente schijnbaar wat meer wordt vrij gelaten.

De *petroleumafdeeling* was zeer flauw gestemd voor aandeelen Koninklijke Petroleum Maatschappij. Nog steeds houdt het aanbod van Engelsche en Amerikaansche zijde aan en al is de koers voor certificaten Koninklijke Petroleum te New York in de laatste weken wel iets gestegen, toch is de marge nog ruim genoeg, om tot verkoop te Amsterdam en aankoop te New York over te gaan. Doch ook de overige waarden weerspiegelden niet het beeld, dat algemeen er van verwacht werd. Zelfs heden, toen bekend was, dat de vredes-onderhandelingen met Roemenië weder hervat waren, vlotte de rechte kooplust niet. Zoo bestond voor aandeelen Orion eerder aanbod, terwijl ook aandeelen Geconsolideerde Petroleum aangeboden waren. Daarentegen bestond voor aandeelen Astra Romana op de iets verlaagde koersen flinke vraag. Aandeelen en oprichtersbewijzen Internationaal Roemeensche waren echter zeer ongeanimeerd; vooral voor de laatste waren bijna geen koopers in de markt, zoodat de koers een vrij groote inzinking te aanschouwen gaf.

De markt voor *sukkerwaarden* heeft in de afgelopen week verder gereageerd, welke reactie echter in de laatste dagen eenigszins tot stilstand is gekomen. Zoo monteerden aandeelen Handelsvereniging „Amsterdam” eenigszins en konden ook aandeelen Nederlandsch-Indische Handelsbank iets van hun laagste peil opkomen.

Van *diversen* dienen hier te worden gereleveerd aandeelen Brocades & Stheeman, die op geruchten van zeer winstgevend zaken een twintigtal procenten konden stijgen. Ook aandeelen Stokvis hebben hun rijzing voortgezet en blijven op het verhoogde niveau bij voortdurende goed gevraagd.

De *mijnmarkt* trok enige belangstelling door de koersverheffing in aandeelen en Debentures Great Cobar, naar aanleiding van de mededeeling, dat de tweede betaling op de receiver-certificaten te Londen was aangekondigd. Hoewel hieruit geenerlei hoop op eenige betaling voor de Debentures en zeer zeker niet voor de aandeelen kon worden gedistilleerd, werden toch beide soorten uit de markt genomen, zoodat in enkele dagen de debentures een tiental en de aandeelen een zestal procenten konden stijgen. Spoedig echter daalde de belangstelling, waarmede tevens een gedeelte van het behaalde avance verloren ging.

	26 Febr.	1 Maart.	4 Maart	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	432 ^{3/4}	430	429	- 3 ^{3/4}
" " „gem.Eig.	419 ^{1/4}	415	415	- 4 ^{1/4}
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	340	336	338	- 2
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	199 ^{1/2}	198 ^{1/2}	198 ^{1/2}	- 1
Hollandsche Stoomboot-Mij.	295 ^{1/2}	286 ^{1/4}	276 ^{3/8}	- 18 ^{7/8}
Java-China-Japan-Lijn	296 ^{1/2}	295	295	- 1 ^{1/2}
Kon. Hollandsche Lloyd	181 ^{1/2}	187	187 ^{3/8}	- 4 ^{1/8}
Kon. Ned. Stoomboot-Mij.	263 ^{1/2}	260 ^{1/4}	261	- 2 ^{1/2}
Kon. Paketvaart-Mij.	293	288 ^{1/2}	289	- 4
Maatschappij Zeevaart	400	410	415	+ 15
Nederl. Scheepvaart-Unie	273 ^{3/8}	270 ^{3/8}	269 ^{3/8}	- 4
Nievelt Goudriaan	1310	1300	1300	- 10
Rotterdamsche Lloyd	291	288 ^{1/2}	285 ^{1/2}	- 5 ^{1/2}
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	431	431	431	
" " „Nederland”	277	277	274	- 3
" " „Noordzee”	302 ^{3/4}	294 ^{1/2}	293	- 9 ^{3/4}
" " „Oostzee”	455	455	455	

De *Amerikaansche markt* was aan onze beurs alleen levendig gestemd voor Marinewaarden en Steels; de overige soorten hebben vrijwel een schimmenbestaan geleid. In de twee genoemde soorten bleven de fluctuaties echter beperkt tot de aanwijzingen van Wallstreet; eenig initiatief ging van onze markt niet uit.

	26 Febr.	1 Maart.	4 Maart	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	73 ^{15/10}	75 ^{3/4}	74 ^{1/8}	+ 3 ^{1/10}
Anaconda Copper	142 ^{1/4}	141 ^{1/10}	141 ^{15/10}	- 3 ^{1/10}
Un. States Steel Corp.	95 ^{10/10}	96 ^{1/8}	96	+ 3 ^{1/10}
Atchison Topeka	91	89 ^{1/10}	91 ^{3/8}	+ 3/8
Southern Pacific	89 ^{3/4}	90	90 ^{7/8}	+ 1 ^{1/8}
Union Pacific	130 ^{1/4}	131 ^{3/8}	130	- 1/4
Int. Merc. Marineagest.	33 ^{3/8}	33 ^{3/10}	33 ^{3/10}	- 1 ^{1/10}
" " " „ prefs.	112 ^{3/4}	113 ^{1/4}	112 ^{3/8}	- 1/8

De geldmarkt is niet gemakkelijker geworden; eerder is eenige terughoudendheid op te merken. Dit komt echter niet zoo sterk uit in de prolongatiekoersen, die niet boven 4¼ of 4½ pCt. gedurende de afgelopen week zijn gestegen.

GOEDERENHANDEL. GRANEN.

4 Maart 1918.

De oogstberichten, die ons deze week bereikten, luiden over het algemeen gunstig. Over het te velde staande graan in West-Europa worden geene klachten vernomen en in Noord-Amerika is de toestand gunstiger dan ten tijde der samenstelling van het oogst-rapport van 31 December. Uit de Vereenigde Staten wordt bericht, dat voldoende neerslag gevallen is in het Zuid-Westen, waar de tarwe te lijden had van voortdurende droogte. Slechts in Oklahoma blijft de toestand slecht, doch deze staat beslaat geene groote oppervlakte. Ook Californië, waar zeer over droogte geklaagd werd, heeft eindelijk regen gekregen, waardoor de situatie, die vooral wat de gerst betref, zeer zwart werd afgeschilderd, waarschijnlijk grotendeels gered is. In Argentinië heeft de maïs voldoende regen gehad, zoodat een flinke opbrengst mag worden verwacht. Uit Britsch-Indië luiden de berichten omtrent de tarwe gunstig en de met tarwe bezaaide oppervlakte is daar belangrijk uitgebreid.

De aanvoer van tarwe aan de Noord-Amerikaansche markten blijft nog steeds zeer klein. Als oorzaak daarvan wordt nog steeds het ongunstige weder aangegeven, dat lang koud gebleven is met sterken sneeuwval en waardoor het spoorwegverkeer sterk belemmerd is. Met de intrede van beter weder werd verbetering verwacht. Voor de maïsaanvoeren is die in Februari reeds ingetreden en de aangevoerde hoeveelheden zijn zelfs zeer groot geweest. Aan maïs is bij de spoorverzekering de voorrang gegeven ten einde een zoo groot mogelijk gedeelte der vele vochtige maïs nog gedurende het koude weder naar den consument vervoerd te krijgen en daardoor dus de maïs te behoeden voor bederf in het voor zachte vochtige maïs zoo gevaarlijke warmere seizoenen. De vraag was groot, zoowel voor direct gebruik als veevoeder, als voor drogerijen en voor de industrie; doch van uitvoer is tot nog toe weinig sprake. De industrie heeft zeer groote hoeveelheden opgenomen, gedeeltelijk ten gevolge van het meerdere verbruik voor menscheijk voedsel ter vervanging van tarwe. In de laatst ontvangen berichten is nog steeds sprake van de wenschelijkheid, de voedselbesparing in de Vereenigde Staten verplichtend te stellen, doch tot nog toe schijnt dat niet te zijn geschied. Wel is

de prijs vastgesteld, dien de regering aan de tarweverbouwers garandeert voor hun product van den oogst 1918. Deze is dezelfde als de tegenwoordig geldende en dus \$ 2,20 pariteit Chicago. Over verhooging van den maximum-prijs van maïs, die te Chicago \$ 1,28 bedraagt, schijnt gedacht te worden, doch ook op dit punt nog geene beslissing getroffen te zijn.

De aanvoeren van haver lijden aan hetzelfde euvel als die van tarwe. Het onvoldoende spoorwegverkeer is niet in staat, een flinken aanvoer van haver te bewerkstelligen en oischoon eenige der geallieerde regeringen groote behoefte hebben aan haver, zijn zoowel in de Vereenigde Staten als in Canada slechts zeer weinig zaken tot stand gekomen, omdat de verzending naar de kust voorloopig nog onmogelijk was.

In de Vereenigde Staten is de verwerking van gerst tot mout sedert eenigen tijd verboden.

In Argentinië hebben in navolging der Europeesche Entente-landen ook eenige andere regeringen overeenkomsten omtrent levering van tarwe gesloten. Brazilië zal 450.000 ton tarwe en 150.000 ton tarwemeel ontvangen, tenzij later zal blijken, dat Argentinië deze hoeveelheden niet kan missen, en Zwitserland zal waarschijnlijk 100.000 ton tarwe uit Argentinië betrekken. Van den laatsten Argentijnschen maïsoogst heette begin Januari nog 500.000 ton voor uitvoer over te zijn, nadat 350.000 ton was verscheept. Wanneer deze cijfers juist zijn, is de opbrengst in 1917 zeer onderschat en bestaat er, nu ook de nieuwe oogst goede resultaten belooft, alle grond voor de prijsverlaging van maïs in Argentinië van den laatsten tijd. De prijzen van lijnzaad blijven zich met eenige schommelingen in Argentinië vrijwel op dezelfde onlangs bereikte hoogte van \$ 21 à \$ 22 handhaven. De sterke Amerikaansche vraag en daarmee samenhangende kooplust bij speculanten zijn daarvan de oorzaak benevens eenige verlaging der schatting van de voor uitvoer beschikbare hoeveelheid, die niet hooger meer dan 700.000 ton wordt aangenomen. Voor het begin van dit jaar werden groote verschepingen van lijnzaad naar Noord-Amerika verwacht. Begin Januari lagen in Argentijnsche havens alleen 30 zeilschepen ter belading met lijnzaad voor de Vereenigde Staten. In dat land wordt ook voor het komende seizoen weinig van den lijnzaadoogst verwacht. Volgens verschillende berichten wordt weinig lijnzaad in de Vereenigde Staten uitgezaaid, omdat de gegarandeerde tarweprijs voordeliger en vooral zekerder resultaten belooft dan lijnzaad, hetwelk zoo gevoelig is voor vorst en waarvan daardoor de opbrengst zoo wisselvallig is. Eene interessante illustratie van het algemeene gebrek

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Maart	Mais Maart	Lijnzaad Maart
2 Mrt. '18	220 ^{a)}	127	87 ^{3/8}	12,95	6,70	22,00
23 Febr. '18	220 ^{a)}	126 ^{3/4}	87 ^{3/8}	13,05	6,95	21,15
2 Mrt. '17	184 ^{3/4}	105 ^{1/2}	58 ^{1/4}	13,95 ⁴⁾	8,95 ^{b)}	21,30 ⁴⁾
2 Mrt. '16	111 ^{1/4}	73 ^{3/8}	42 ^{7/8}	8,60	5,45 ^{b)}	12,50
2 Mrt. '15	142 ^{1/2}	72 ^{3/4}	55 ^{3/8}	12,20	5,80 ^{b)}	9,70
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ^{3/8} ¹⁾	36 ^{1/2} ¹⁾	9,40 ^{a)}	5,38 ^{a)}	13,70 ^{a)}

¹⁾ per Dec. ^{a)} per Sept. ^{b)} offic. vastgestelde locoprijs
⁴⁾ per April. ^{b)} per Mei.

Loco-prijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	4 Maart 1918	25 Febr. 1918	4 Maart 1917
Tarwe	576,— ¹⁾	576,— ¹⁾	509,— ¹⁾
Rogge (No. 2 Western) ..	nom.	nom.	nom.
Maïs (La Plata)	400,— ¹⁾	400,— ¹⁾	345,— ¹⁾
Gerst (46 lb. feeding)....	400,— ¹⁾	400,— ¹⁾	345,— ¹⁾
Haver (38 lb. white clipped)	20,— ¹⁾	20,— ¹⁾	20,— ¹⁾
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	300,— ¹⁾	300,— ¹⁾	200,— ¹⁾
Lijnzaad (La Plata).....	nom.	nom.	740,—

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	24 F.—2 Mrt. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdvak 1917	24 F.—2 Mrt. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdvak 1917	1918	1917
Tarwe.....	—	—	73.842	—	—	4.553	—	78.195
Rogge	—	—	4.465	—	—	—	—	4.465
Boekweit	—	—	654	—	—	—	—	654
Maïs	—	—	46.306	—	—	37.219	—	83.525
Gerst	—	—	2.608	—	—	5.492	—	8.100
Haver	—	—	—	—	—	6.790 ^{a)}	—	6.790
Lijnzaad	—	—	2.842	—	—	7.560	—	10.402
Lijnkoek.....	—	—	8.920	—	—	9.132	—	18.052
Tarwemeel	—	—	3.785	—	—	—	—	3.785

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	—	57.550	61.608	—	—	—	57.550	61.608
Maïs	10.146	10.146	7.479	—	—	—	10.146	7.479
Rogge	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarwemeel	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerst	—	—	144	—	—	—	—	144

aan scheepsruimte voor den graanaanvoer geven de volgende cijfers. De Fransche regering had oorspronkelijk hare behoefte aan buitenlandsche tarwe over 1917/1918 geschat op 22.000.000 qrs. Noodgedwongen, in verband met het gebrek aan schepen, reduceerde zij dit cijfer later op 17.500.000 quarters terwijl tot nog toe de aanvoeren niet grooter zijn geweest dan naar eene jaarhoeveelheid van 12.000.000 qrs. Italië had zijne behoefte aangegeven op 14.000.000 qrs., doch heeft in Augustus, September, October en November te zamen slechts 2.696.000 qrs. ontvangen.

SUIKER. NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96 % Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granu- lated fob.	
1 Maart 1918 ..	f —	53/9	15/6	—	—
22 Febr. 1918 ..	—	53/9	—	—	—
1 Maart 1917 ..	22 3/4	47/1 1/2	—	32/6	5,02 à 5,27
1 Maart 1916 ..	29,—	42/6	19/—	25/—	5,02 à 5,05
21 Juli 1914 ..	11 13/32	18/—	—	—	3,26

Uit suikerkringen in Duitschland worden steeds dringender verzoeken tot de regering gericht om eindelijk nieuwe prijzen vast te stellen voor beetwortels en suiker, teneinde eene bij handhaving der tegenwoordige prijzen zekere inkrimping van den aanplant alsnog zooveel mogelijk tegen te gaan.

De oogst in Frankrijk heeft 198.000 tons geraffineerde suiker opgeleverd, terwijl uit de Fransche Koloniën dit jaar ruim 100.000 tons verwacht worden. Dit zal te zamen bijna voldoende zijn om aan de sterk ingekrompen consumptie te voldoen.

De voorraden in de voornaamste havens van Engeland werden dd. 16 Februari als volgt opgegeven:

	1918	1917	1916
London	51.547	33.525	22.401 tons
Liverpool	57.305	7.358	8.723 „
Clyde	15.258	4.341	10.956 „
Totaal	124.110	45.224	42.080 „

Op Java is de markt stil. Nieuwe verkoopen werden in den afgelopen week niet gemeld. Totaal zijn uit den nieuwen oogst ruim 2 miljoen pic. verkocht, waarvan bijna 1 miljoen aan eenen Chineeschen exporteur en speculant. Gedeeltelijk hebben verkoopers zich daarbij verplicht om deze verkoopen aan de Java Suiker Vereeniging over te doen voor het geval deze voor het oogstjaar 1918 wordt verlengd of gereconstrueerd. Tot dusver bepalen zich de werkzaamheden der Vereeniging uitsluitend tot de liquidatie van den oogst 1917.

De Food Controller in Amerika heeft de volgende prijzen voor den detailverkoop voorgesteld: Cubes en Chips 6 1/2 d per lb, Granulated en andere witte suiker, alsmede West Indian en Yellow Crystals 5 3/4 d per lb, Muscovados en andere bruine suiker 5 1/2 d per lb. Hierbij wordt eene speling gelaten van 1/4 d per lb naar beneden of naar boven al naar gelang de districten gelegen zijn in de nabijheid eener aanvoerhaven of suikerfabriek, dan wel hiervan verwijderd zijn.

Omtrent de financiering van den Cuba-oogst berichten de dagbladen, dat die als volgt geregeld is in overeenstemming met de federale levensmiddelen-commissie en in samenwerking met het Internationale Suikercomité. Een banksyndicaat zal een credit verschaffen van \$ 100 miljoen en daartegen wissels trekken en notes afgeven. De rente van de voorschotten zal 8% bedragen. De Cubaansche oogst wordt geschat op 3 1/4 miljoen ton; hiervan is voor 2 1/2 miljoen ton gecontracteerd tegen 4 1/16 c. per lb, met recht van optie op het restant. De Scheepvaart-Raad heeft scheepsruimte toegestaan voor het vervoer van 1/4 miljoen ton per maand, te beginnen met Februari, tot de geheele oogst aan de markt is gebracht. Uitvoermaatschappijen zullen worden opgericht, die voorschotten zullen ontvangen van het banksyndicaat uit het \$ 100 miljoen fonds. Deze maatschappijen zullen geld leenen aan de eigenaars en houders van de notes, welke laatste een looptijd hebben van 90 dagen. De banken der stad New-York zullen voor een bedrag van 40 à 60 miljoen dollar in het fonds deelnemen, terwijl de rest door de banken in andere steden zal worden bijeengebracht.

Cuba-statistiek:	1918	1917	1916
Ontv. der week tot 9 Febr.	145.327	121.494	127.530 tons
Totaal sedert 1 Dec. 1917	660.760	571.286	758.262 „
Werkende fabrieken	192	182	176

De oogst van Formosa wordt geraamd op ongeveer 380.000 tons Centrifugals — waarvan 140.000 tons beschikbaar voor export — en ongeveer 60.000 tons witte suiker. In Australië en Zuid-Afrika (Natal) hebben ongunstige weersgesteldheid en overstromingen aanzienlijke schade toegebracht aan den oogst.

DE MARKT DER SPECERIJEN IN 1917.

Peper. Aangezien er geen nieuwe aanvoeren plaats vonden en de uitvoer verboden was, bepaalde zich de handel uitsluitend tot tweedehandszaken voor binnenlandsche consumptie. Door de N.O.T. werden in het begin van het jaar kleine partijtjes vrijgegeven, waardoor de consumptie zich eenigszins kon voorzien. In de maand Juni kwam een verscherpte bepaling en wel dat geen enkele verkoop meer zou worden goedgekeurd. Deze maatregel werd in zoverre gewijzigd, dat slechts voor enkele der aanwezige partijen toestemming tot aflevering van kleine hoeveelheden werd gegeven. Hierdoor werd ook de handel voor de binnenlandsche consumptie nagenoeg stopgezet.

Witte Muntok bij het begin van het jaar 85 Cts., noteerde aan het einde des jaars 215 Cts. en zwarte Lampong in Januari 50 Cts. werd in December tot 75 Cts. verhandeld.

De laatste officieele statistische opgave dateert van December 1916, waarin de voorraad per 31 December 1916 wordt aangegeven met 1394 Tons.

De berichten over de Lampong en Muntok-Oogsten 1916/17 luiden aangaande kwantiteit en kwaliteit gunstig. Over de nieuwe Oogsten 1917/18 zijn nog geen bijzonderheden bekend.

Kruidnagelen. De voorraad bestond slechts uit zeer kleine partijtjes, waarvan bij enkele balen en bij Kilogrammen in consumptie werd verhandeld tot prijzen van f 3,— tot f 4,— per 1/2 K.G.

De reeds in 1916 alhier gearriveerde partijen Amboina-Nagelen zijn door de N.O.T. nog niet vrijgegeven.

Volgens Daily Report dd. 31 December 1917 bedroegen de voorraden te Londen:

	1917	1916	1915
Zwarte Peper....	2.328	1.671	1.477 Tons
Witte Peper	1.695	1.881	1.384 Tons
Piment	33.621	20.087	9.612 Balen
Zanzibar Nagelen	11.807	17.442	5.234 Matten

Muskaatnoten. Tengevolge van het uitvoerverbod in November 1916 verkeerde de markt in het begin van het jaar in gedrukte stemming. De afloop van de eerste der driemaandelijksche periodieke veilingen in Januari was dienovereenkomstig.

Voor de binnenlandsche consumptie werd het stuktal Banda produkt goed opgenomen; de grove stuktallen flink boven taxaties. Van de bijsoorten en het ordinair kon daarentegen slechts een klein gedeelte onder taxatie verkocht worden.

De stemming werd allengs beter bij levendigen handel in tweedehandspartijen en bestond er in de April-veilingen veel belangstelling.

Aangezien het aanbod van Banda in deze veilingen slechts 56 kisten bedroeg, die ver boven taxatie werden opgenomen, konden ook de bijsoorten grootendeels boven taxatie worden verkocht.

De stemming bleef vervolgens voor het artikel vast met geregelden omzet bij oplopende prijzen en werden de uit vroegere veilingen nog onverkochte partijen grootendeels afgedaan.

Wegens onvoldoenden voorraad vonden de twee laatste periodieke veilingen niet plaats.

Het aantal colli aangeboden in de eerste hand bestond uit:

	1917	1916	1915	1914
Stuktal, Banda en Siau ..	683	4.182	5.145	6.077
Idem, bijsoorten.....	141	1.754	495	1.152
Ongeijk en ord., v. alle soorten	1.317	6.499	5.586	5.616

Ofschoon sedert 13 November 1916 geen noteeringen meer werden opgemaakt, bleef bij de Amsterdamsche Liquidatiekas gelegenheid bestaan tot het registreren van contracten. De speculatie begon weldra wederom belang in het artikel te stellen, waardoor de prijzen, welke door het uitvoerverbod in November 1916 van 165 cts. tot 82 1/2 cts. waren teruggegaan, spoedig tot 92 1/2 cts. omhoog liepen. De contracten wisselden vervolgens dikwijls van eigenaar tot steeds verhoogde prijzen, zoodat in de maand September 194 cts. betaald werd.

Op winstnemingen en tengevolge van maatregelen tot beperking der speculatie in verschillende goederen, toonden koopers meer terughoudendheid.

De omzetten bleven sedert dien beperkt en de prijzen daalden tot ongeveer 175 cts.

De jaarmet bedroeg 13.950 kisten tegen 30.050 kisten in 1916 en 3.050 kisten in 1915.

Foeli. Behalve voor de nog bestaande vrije partijen, bestond er voor dit artikel weinig belangstelling, zoodat in de Januari-veilingen bijna niets verkocht werd. Later ontstond eenige vraag voor Banda en toen bekend werd, dat daarvan in de April-veilingen nagenoeg niets zou worden aangeboden, werden de in de vorige veiling opgehouden partijen van dit produkt opgenomen.

Van de in de April-veilingen aangeboden bijsoorten werden slechts enkele koopen opgenomen. Voor Banda bleef verdere vraag bestaan, waartegenover bijsoorten veronachtzaamd bleven.

De speculatie interesseerde zich langzamerhand voor de vrije partijen, welke dikwijls van eigenaar wisselden, tot steeds verhoogde prijzen. Einde September werd voor prima kwaliteiten f 3,— tot f 4,— per ½ K.G. betaald.

Om dezelfde redenen als bij Noot trokken koopers zich geleidelijk terug en bleven sedert de omzetten beperkt.

Loop der prijzen N.O.T.	{	prima Noot 110/15 st.	60 tot 130 Cts.
		" " 150/55 "	55 " 90 "
		Banda Foelie Ltr F.....	110 " 160 "
		Siauw " prima.....	110 " 130 "

Aangevoerd werden alleen in Januari 834 Colli Noot en 259 Colli Foelie.

M. P. VAN JINNELT.

JAVA-KINABASTEN.

(Opgave van het Kina-Bureau).

Volgens bericht van den vertegenwoordiger der fabrikanten, is de Unit voor de toewijzing van 23 Januari 1918, in verband met het gemaakte compromis, vastgesteld op:

10,87 Cts. per ½ K.G.

Eerste hands Fabrieks- en Pharmaceutische Kinabasten.

Voorraad te Amsterdam op 25 Januari 1918 .. 976 Colli
Aanvoeren: nihil.

Afleveringen en verkoopen:	976 Colli
Toewijzing 27 Februari 1918 ..	— Colli
Veiling " 28 " 1918 ..	67 " "
Ondershandsche afdoeningen ..	59 " 126 "

Voorraad te Amsterdam op 1 Maart 1918 .... 850 Colli
hervan zijn 837 Colli ex s.s. Billiton en Sumatra door de N. O. T. nog niet vrijgegeven.

RUBBER.

Door het stopzetten van het telegrafisch verkeer met Engeland was het noodzakelijk het publiceeren van de noteeringen te Londen eenigen tijd te staken, doch waar thans weder geregeld de prijzen bekend worden, kan dit hervat worden.

Over den prijsloop in 1918 valt weinig te vermelden. De markt was in de afgelopen 2 maanden over het algemeen flauw. Was op 2 Januari de noteering voor prima Crepe loco 2/6, langzamerhand liep deze terug tot 2/2½, waarna weder een kleine reactie intrad. In de laatste dagen is de stemming vrij vast, hetgeen vermoedelijk toe te schrijven is aan het torpedeeren van een schip, hetwelk naar verluidt een vrij aanzienlijke hoeveelheid rubber inhield.

De week, eindigende 2 Maart, sluit op de volgende noteeringen, daarnaast zijn de noteeringen aan het einde van de voorafgaande week gesteld:

Prima Crepe loco....	2/5¼	loco/Maart.....	2/3¾
April/Juni ..	2/6¼	April/Juni.....	2/4¾
Juli/Dec.	2/7¼	Juli/Dec.....	2/5¾
smoked Sheets ½ d. minder		¾ d. minder.	
hard cure fine Para ..	2/8	Para	2/8

TABAK.

(Uit het Maandbericht der firma P. Meerkamp van Embden & Zoonen.)

De belangrijkste gebeurtenis der afgelopen maand was het bekend worden der ministerieele beschikking van 14 Februari, waarbij de verkoop en aflevering benevens het vervoer van ruwe tabak verboden werden. Ontheffingen van dit verbod kunnen verleend worden door het nieuw gestichte Rijksbureau voor Tabak, aan welk bureau, met medewerking van een commissie van toezicht tevens is opgedragen het doen van voorstellen en het uitvoeren van

maatregelen om den kettinghandel in tabak tegen te gaan. Verdere gegevens ontbreken nog; intusschen mag men uit den afloop der inschrijvingen, welke zeer kort na het bekend worden dezer beschikking gehouden werden, wel de gevolgtrekking maken, dat althans een deel der belanghebbende fabrikanten omtrent de resultaten geen overdreven verwachtingen koestert. Inderdaad staat dan ook te bezien, of in de grondoorzaken der moeilijkheden de nieuwe maatregelen veel verbetering zullen kunnen brengen, waar deze toch in de eerste plaats te zoeken zijn in den reeds zoo langdurigen totalen stilstand der aanvoeren. Men mag verwachten, dat de regeering ook in dit opzicht haar voortdurende aandacht aan ons artikel zal blijven wijden en enerzijds geen middel onbeproofd zal laten om bijv. de voorraden, welke nog voor Hollandsche rekening in Amerika en elders liggen, naar hier verscheept te krijgen, anderzijds ook daartegen zal waken, dat door te veel beperkende bepalingen het particulier initiatief, indien het voor nieuwe zaken in deze richting werkzaam kan zijn, al te veel aan banden gelegd zou blijken te zijn.

Belangwekkend zijn de door de „Indische Mercur” geregeld gepubliceerde uitvoercijfers van Java, volgens welke de export van Java-tabak gedurende de eerste acht maanden van 1917 bedroeg 6.560.000 Kilo's tegen 53.750.000 Kilo's gedurende hetzelfde tijdvak van 1916. Wanneer men deze cijfers vergelijkt met die van de voornaamste andere export-artikelen, blijkt wel overtuigend in welke buitengewoon ongunstige positie Java-tabak verkeert door het feit, dat deze nu eenmaal bijna geheel op de Europeesche markt aangewezen is. Neemt men hierbij in aanmerking dat, behalve de geheele 1917-oogst, nog minstens vier- tot vijfhonderd duizend pakken van den 1916-oogst op verscheping wachten, dan mag ook in dit opzicht zeker van een noodtoestand gesproken worden.

In de afgelopen maand werden twee N. O. T.-inschrijvingen gehouden, waarvoor bekend gemaakt was, dat door het Rijksbureau ontheffing van het verkoopverbod gegeven zou worden, en wel op 19 Februari te Rotterdam voor 3235 pakken Java, op 22 Februari te Amsterdam voor 7032 pakken Java, 1948 pakken Sumatra en 3000 seroenen Domingo.

Wat den uitval betreft geven alleen de partijen Vorstenlanden aanleiding tot bespreking: deze bestonden bijna geheel uit voet- en zandblad, waarbij enkele zeer mooie rijpe dof-vale dekmerken voorkwamen; de merkenverdeling was echter over het geheel ongunstig, verschillende partijen bestonden grotendeels uit stukblad en uit-schotmerken.

Zoals boven reeds aangestipt, was de afloop buitengewoon willig en de prijzen liepen gedeelfelijk nog boven de dusverre voor N. O. T.-vrije tabak betaalde cijfers. Ontegezeggelijk kunnen fabrikanten, welke niet ten onrechte allengs de prijzen hunner fabrikaten meer in overeenstemming brengen met den markttoestand, geheel andere cijfers aanleggen voor het ruwe product dan waarvan vroeger sprake was, te meer omdat de tot lage cijfers beschikbaar gestelde Syndicaats-tabak den kostprijs in doorsnede natuurlijk niet onbeduidend helpt verlagen. Tal van fabrikanten — en dit pleit o.i. voor hun ondernemingsgeest en goeden wil om zich, steunend op eigen kracht, zoo goed mogelijk door de moeilijke tijden heen te slaan, — kozen dan ook het zekere voor het onzekere en maakten van de geboden gelegenheid om zich, zij het dan tot hooge cijfers, van materiaal te voorzien grif gebruik.

De stemming voor kerftabak werd nog verlevendigd door de mededinging van verschillende sigarettenfabrikanten welke, vooral in de Rotterdamsche inschrijving, een vrij groot kwantum uit de markt namen.

Bij de Sumatra kwamen enkele partijen helderbruin zachtbladdig dek voor, doch het grootste deel bestond uit partijen midden- en topblad, welke een zeer gewild omblad-materiaal leverden. Ook hiervoor bestond groote belangstelling en de verkochte 1948 pakken brachten in doorsnede circa 355 cents op.

De Domingo viel zeer bevredigend en leverde eveneens een goed bruikbaar omblad-materiaal, dat dan ook flinke prijzen opbracht. Een eigenaardigen indruk maakte het, dat bij een zoo willige markt een deel der partijen aanvankelijk nog opgehouden werd.

WOL.

1 Maart 1918.

Op de La Plata-markt hebben de zaken een zeer goed verloop; in de prijzen valt een stijgende tendenz waar te nemen. De dagelijksche verkooping op de markt te Buenos Aires overschrijden de 2000 balen en de voorraad vermindert snel, te meer waar de aanvoer beperkt blijft.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, dd. 31 Januari 1918.

Amerikaansche katoen is weer flauwer, de onzekere internationale toestand en de verminderde consumptie in Amerika tengevolge van de brandstoffen-rantsoeneering hebben een ongunstigen invloed op de markt gehad. Door dekkingskopen had gisteren weer een kleine reactie plaats, doch de markt is toch flauw gesloten. De daling in Egyptische katoen heeft meer dan een penny per pond bedragen. De meeste spinners zijn goed voorzien en de voorraad in Alexandrië is zoo groot, dat er geen gevaar voor spoedig gebrek bestaat.

De garenmarkt wordt langzamerhand ook wat kalmer en spinners zijn thans wel tot eenige concessie, vooral voor latere levering bereid. Fabrikanten zijn daarentegen niet genegen voor lang vooruit te koop en betalen desnoods liever wat meer bij directe behoefte. Grove garens speciaal zijn minder gevraagd, maar fijne en medio-nummers blijven vast. Over het algemeen zijn prijzen voor kettinggarens veel beter dan die voor inslaggarens, terwijl voor boomen een zeer lange leveringstermijn gevraagd wordt. Spinners van Amerikaansche garens kunnen voor spoedige levering nog volle prijzen maken, terwijl spinners van Egyptische garens zoo goed bezet zijn, dat de daling van katoen geen effect op hun noteringen heeft gehad. Voor Indië is nog iets gedaan in fijne medio garens, maar overigens is de exportvraag zeer onbeduidend.

Er is zeer weinig nieuws in de doekmarkt, ofschoon de vraag van China iets beter schijnt te worden en er ook voor Java en de Straits wel gekocht wordt. De berichten van Indië zijn echter verre van bemoedigend en als er niet spoedig verbetering komt, zullen fabrikanten van lichte goederen, die hoofdzakelijk op orders van het Verre Oosten zijn aangewezen, zelfs niet met 60 % van hun productie kunnen blijven doorwerken. In de zwaardere goederen zijn de fabrikanten goed bezet en ook de Regeering is weer in de markt. De binnenlandsche vraag blijft nog steeds zeer goed.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	4 Mrt. '18	22 Febr. '18	15 Febr. '18	5 Mrt. '17	4 Mrt. '16
New York Middling Uplands	33,30 c	32,15 c	31,35 c	18,05 c	11,55 c
New Orleans Middl. Uplands	31,88 c	31,38 c	30,38 c	17,50 c	11,25 c
Liverpool Middling American	24,40 d	23,95 d	23,53 d	11,74 d	7,83 d

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '17 tot 1 Maart '18	Overeenkomstige perioden	
		1916-'17	1915-'16
Ontvangsten Gulf-Havens..	4806	5880	5584
„ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Britannië	2897	1629	1743
„ „ 't Vasteland.			
„ „ Japan etc...			

Voorraden in duizendtallen	1 Maart '18	1 Maart '17	1 Maart '16
Amerik. havens	1476	1295	1525
Binnenland	1190	1111	1058
New York	138 ¹⁾	154	323
New Orleans	416 ¹⁾	421	391
Liverpool	466 ²⁾	821	860

¹⁾ 1 Februari.

²⁾ 2 Maart.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

De huiden-inschrijving, welke op 11. Dinsdag gehouden werd, had voor droge huiden een vrij vast verloop; daarentegen waren gezouten en drooggezouten huiden totaal veronachtzaamd en zal voor prima gezouten huiden de toestand niet veranderen, vóórdat de regeering een beteren prijs maakt tusschen de diverse soorten leder geschikt voor zwaar zoolleder.

Afgedaan werden in totaal 2350 droge huiden.

Voor inlandsche huiden werkt het seizoen slecht; aangezien vele huiden met wormgaten zijn; en daar vele looiers voorraden van winterhuiden hebben gekocht bestaat er voor inlandsche koehuiden niet veel kooplust.

Zout zal zeer spoedig ter beschikking der huidenhandelaren gesteld worden.

Kalfsvellen. De binnenlandsche looierij blijft zich voor dit artikel interesseeren. Wij vrezen echter, dat, wanneer er geen export naar Engeland komt, de voorraden, die zich hier aanzamelen, groot zullen zijn. Het is bekend geworden, dat de s.s. „Maasdijk“ en „Poeldijk“, die reeds circa 8 maanden geladen waren met voor 1½ miljoen gulden aan vellen, meestal kalfsvellen, ontladen moeten worden. (2 Maart 1918).

PETROLEUM.

(Ontleend aan den „Petroleum Review“ van 9 Februari 1918.)

Londen, 8 Februari. De prijzen voor geraffineerde petroleum waren:

Water White .... 1 s. 7½ d. per gallon.
Standard White.. 1 s. 6½ d. „ „

Smeeroliën waren als volgt genoteerd:

American pale .... £31 tot £37 10 s.
American red .... £33 „ £38 10 s.
American filt. cyl. ... £39 „ £46 10 s.
American dark cyl. ... £33 „ £38

De prijzen voor benzine waren:

No. 2 ..... 3 s. 6 d.
No. 3 ..... 3 s. 5 d.

In Schotland en Ierland zijn beide merken 1 d. per gallon duurder. Ofschoon de maximumprijs voor terpentijn door de „Controller“ is vastgesteld op 125 s., zijn er deze week kopen afgesloten tegen 124 s. 6 d. Hars is onder regeeringscontrole gebracht.

Paraffine wordt weinig aangeboden. De prijzen varieren van 8½ tot 11 d. in verband met het smeltpunt.

Geen notering van stookolie en vethoudende oliën.

Liverpool, 7 Februari. Petroleum-producten vinden vasten verkoop en het gallon gaat tegen 1 s. 5 d. tot 1 s. 6 d. Geen Russische olie aan de markt. Benzine gaat tegen 3 s. 3 d. per gallon (kleinhandel.)

Bakoe, 29 Januari. Geen verandering in den toestand.

New York, 7 Februari.

Geraffineerd in kisten .. 15,50 c. per gallon
Standard White in vaten 11,15 „ „ „
Credit Balances ..... 3,50 „ „ „
Pennsylvanian Crude .. \$ 3,75 per vat.

Philadelphia, 7 Februari.

Standard White 11,15 c. per gallon.

VERKEERSWEZEN.**RIJNVAART.**

De toestand is sedert de vorige opgave weinig veranderd. De waterstand op den Rijn bleef vallende, zoodat de schepen zeer vlot moesten afladen, waardoor de belading ten zeerste werd bespoedigd.

Bij ruime vraag naar scheepsruimte was het aanbod niet bijzonder groot, daar het gebrek aan scheepsruimte tengevolge van de langzame lossing in de loshavens wegens gebrek aan wagons zich liet gevoelen.

Bevrachtingen. Van Duisburg naar Mannheim werd Mk. 4.— per ton genoteerd vanaf Ruhrhavens. Vanaf havens van het Rhein-Herne-Kanaal werd 50 pf. per ton verhooging betaald.

De sleeploonen varieerden tusschen 17 en 19 pf. per Centner, te St. Goar tusschen 9 en 11 pf. per Centner.

De scheepvaart naar Rotterdam naar Duisburg was zeer flauw; het sleeploon werd met 60 cents boven het 50 cents tarief genoteerd. Goederen werden niet bevracht.

SCHEEPVAART.

2 Maart 1918. Voor de vaart tusschen Groot-Britannië en de Westkust van Frankrijk werden, met ingang van 11 Februari, voor geallieerde en neutrale schepen maximumvrachten vastgesteld, welke aanzienlijk lager zijn dan de tot dusver geldende vrachten. Neutrale schepen werden na het in werking treden der nieuwe bepalingen aanvankelijk weinig aangeboden. Voorts werden voor dezelfde vaart timecharter-vrachten vastgesteld, afwisselend van 42/6 tot 50/- voor schepen van 400 tot 750 tons en afwisselend van 25/- tot 31/- voor schepen van 750 tot 3600 tons d.w., alles per bruto registerton per maand, exclusieve de kosten van molestverzekering.

Voor timecharter werden verscheidene afdoeningen gemeld tot 35/- per ton d.w. per maand voor de vaart in Amerikaansche wateren, 5/- extra voor erts en salpeter, molestverzekering voor reeders rekening. Voor de Belgian Relief naar Rotterdam en voor de Zwitsersche Regeering naar Cette werd geboden voor booten boven 6000 tons draagvermogen 41/6 per ton d.w. per maand, van 4000 tot 6000 tons 43/6 en beneden 4000 tons 46/6, molestverzekering voor bevrachters rekening op basis van £ 40 per ton draagvermogen voor schepen beneden 10 jaar oud, £ 5 minder indien 10/20 jaar en nog £ 5 minder indien ouder dan 20 jaar.

De levering van kolen door de Vereenigde Staten aan Italië en Frankrijk werd stopgezet, zoodat Engeland alleen in de behoefte moet voorzien. Daardoor wordt de lange reisduur over den Oceaan vermeden, de Amerikaansche havens worden ontlast en de Amerikaansche kolen, waarvan toch reeds een groot tekort is, blijven in het land.

De prijzen van bunkerkolen in de Hampton Roads havens werden verhoogd en komen thans op \$ 7 à \$ 7.25, met inbegrip van trimkosten.

In Argentinië werd een wetsontwerp ingediend, hetwelk beoogt de havenkosten en z.g. sanitary & light dues met 50 pCt. te verhoogden.

Gewone bevrachtingen behooren bijkans tot het verleden. Nu en dan wordt een afdoening tot een fancy vracht gemeld, doch een beeld van de vrachtenmarkt wordt daardoor niet gegeven. Zoo wordt de bevrachting van een 4500 tonner van de Tyne naar Barcelona tot 415/- per ton gepubliceerd. Voor andere Middellandsche Zeehavens wordt echter slechts een vierde gedeelte van die vracht betaald.

Voor de Nederlandsche schepen (met uitzondering van eenige lijnbooten), welke van Augustus 1916 tot Maart 1917 voor de Regeering uitgevaren waren, werd alsnog de vracht en vergoeding voor buitengewoon oponthoud vastgesteld op denzelfden grondslag als voor de sedert 13 Mei 1917 gevorderde schepen.

Voor de in Amerika voor rekening der Nederlandsche Regeering liggende schepen, welke thans uit de vordering ontslagen zijn, werd een overeenkomst gemaakt betreffende vergoeding voor oponthoud en onkosten.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
25 Fb./2 Mrt. 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
18/23 Febr. 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
26 Fb./3 Mrt. 1917	—	—	—	30/-	—	132/6
28 Fb./4 Mrt. 1916	—	—	f 12,50	16/-	f 85,—	140/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

HOUT.

Data	Cronstadt		Golf van Mexico	
	Holland (gezaagd)	Oostk. Engeland (mijnstutten)	Holland (pitch-pine)	Engeland (pitch-pine)
25 Febr./2 Maart 1918..	—	—	—	—
18/23 Febr. 1918..	—	—	—	—
26 Febr./3 Maart 1917..	—	—	—	—
28 Febr./4 Maart 1916..	—	—	—	492/6 1)
Juli 1914..	f 12,—	24/6	75/-	77/6

ERTS.

Data	Bilbao Middlesbro'	Carthage Middlesbro'	Griekenland Middlesbro'	Pott Middlesbro'
25 Febr./2 Maart 1918..	—	—	—	—
18/23 Febr. 1918..	—	—	—	—
26 Febr./3 Maart 1917..	35/4	77/6	—	—
28 Febr./4 Maart 1916..	24/9	23/-	—	—
Juli 1914..	4/3	5/4 1/2	5/9	8/6

1) Per zeilschip.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Hout gezaagd en pitchpine per St. Pet. Standard van 165 kub. vt., mijnstutten per vadem van 216 kub. vt.

Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Riuer	Rotterdam	Cronstadt
25 Fb./2 Mrt. 1918	—	—	—	—	—	—
18/23 Febr. 1918	32/6	101/3	—	120/-	—	—
26 Fb./3 Mrt. 1917	51/-	101/3	100/-	100/-	—	—
28 Fb./4 Mrt. 1916	fr 53,—	82/6	85/-	50/-	f 6,—	—
Juli 1914	7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	5/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
25 Febr./2 Maart 1918..	—	—	—	—
18/23 Febr. 1918..	275/-	500/-	—	185/-
26 Febr./3 Maart 1917..	235/-	290/-	—	155/-
28 Febr./4 Maart 1916..	127/6	170/-	—	127/6
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

INKLARINGEN
TE IJMUIDEN.

Landen van herkomst	Februari 1918		Februari 1917	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	4	1.707	3	1.508
Groot-Brittannië	11	5.271	13	6.664
Noorwegen	3	808	2	782
Zweden	2	220	—	—
Spanje	—	—	2	1.128
Ned. Oost-Indië..	—	—	3	9.904
Vereen. Staten..	—	—	1	2.003
Over. Z.-Amerika	—	—	1	1.989
Totaal	20	8.006	25	23.978
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	19	7.523	23	23.010
Britsche	—	—	2	988.
Noorsche	1	483	—	—
Totaal	20	8.006	25	23.978

(Halverhout & Zwart's Scheepsagentuur.)

NIEUWE WATERWEG.

Landen van herkomst	Februari 1918		Februari 1917	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	13	2.340	12	2.671
Groot-Brittannië	60	49.032	61	31.436
Noorwegen	4	724	2	769
Zweden	5	1.083	1	229
Frankrijk	—	—	1	554
Achter-Indië ..	—	—	1	3.110
Vereen. Staten..	10	28.513	7	20.205
Argentinië	1	2.160	3	5.473
Totaal	93	81.852	88	64.447
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	55	39.091	32	28.202
Britsche	26	14.088	50	28.045
Duitsche	—	—	1	—
Noorsche	1	2.464	4	6.421
Belgische	6	17.296	1	1.779
Zweedsche	4	7.298	—	—
Vereen. Staten..	1	1.615	—	—
Totaal	93	81.852	88	64.447

(Dirkzwager's Scheepsagentuur.)

J. & J. M. VOORHOEVE
Makelaars in Assurantiën
Anno 1836

ROTTERDAM

NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK

HEERENGRACHT 495, AMSTERDAM

5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven) tegen Beurskoers
Gecertificeerd door de Centrale Trust-Compagnie

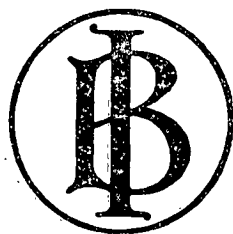
Verkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—
op elk goed effectenkantoor

GEBROEDERS CHABOT ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Ver-
koop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e. a. verzekeringen
van elken aard.

„Internationale Bank”
voor Zakelijken Waarborg
TE GRONINGEN

Geeft 5% PANDBRIEVEN uit in stukken van
f 1000 en f 500 tegen den koers van 97%

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde
Passagiers- en Vrachtdienst
met nieuwe, moderne
post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

NEW YORK

GEO. H. McFADDEN & BRO. COTTON MERCHANTS

PHILADELPHIA—NEW YORK

Vertegenwoordiger voor Nederland: D. BREEKLAND, Oldenzaal—Enschede

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Drie droogdokken met lichtvermogen tot 14000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam

Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij

WIJNHAVEN 111;113 - ROTTERDAM

TELEFOON 7841-7842-7843-7861

Belast zich met het verzorgen van uitgaven en tijdschriften op elk gebied